

Nova Jugoslavija — trdnjava socializma

Na slavnostni akademiji v Beogradu je govoril tovariš Boris Kidrič

SVEČANA AKADEMIJA V LJUBLJANI

Ljubljana, 28. novembra

Danes zvečer je bila v veliki Unionski dvorani svečana akademija v proslavo državnega praznika 29. novembra.

Ko je orkester Slovenske filharmonije odigral državno himno, je imel elavnostni govor tovariš Vlado Krivic.

Beograd, 28. novembra. — Danes je imel v Beogradu v Narodnem gledališču na slavnostni akademiji ob proslavi 29. novembra član Politbiroja CK KPJ tovariš Boris Kidrič naslednji referat:

Kmalu bo preteklo sedem let nove Jugoslavije. Leta so minila, toda zgodovinsko dejanje, izvršeno leta 1943 v Jajcu, pripravljeno pa s triletnim revolucionarnim narodnoosvobodilnim bojem, postaja v sodobni objektivni oceni družbenega razvoja čedalje bolj pomembno.

Bilo bi precej površno, ko bi samo naglasili, da se zaradi let, ki so že minila, kakor to navadno pravimo, vsebina preteklosti bolj reliefno kaže pred očmi kot v samem neposrednem dogajanju. Zgodovinsko dejanje 29. novembra postaja čedalje bolj pomembno predvsem zato, ker je njegovo objektivno vsebino lahko izpolnil šele poznejši, prav za prav sedanjí internacionalni in naš notranji razvoj.

Analiza kaže, da so prav tak pomen in vlogo nove Jugoslavije imanentno vsebovali že družbeno-politični pogoji leta 1943.

Družbeno dogajanje, ki je dobilo na jugoslovanskih tleh svoj zelo viden izraz 29. novembra leta 1943, so označevala velikanska, čeravno prikrita nasprotja. V boju proti fašistični okupaciji ni razen Komunistične partije Jugoslavije nobena komunistična partija okupiranih držav izpolnila ne svoje obveznosti do lastnega naroda ne svoje internacionalistične naloge.

Vlada Sovjetske zveze je ta čas zaobdala politiko interesnih sfer in fifty-fifty razdelitve revolucionarne Jugoslavije. To nasprotje, s stališča socializma absurdno — da ne uporabimo ostrejšega izraza — ne pa dialektično, je ostalo tedaj prikrito. Ogorčeno nezadovoljstvo sovjetskih voditeljev z zgodovinskim dejanjem 29. novembra se je še dalo pojasnjevati tako z nerazumevanjem položaja kakor tudi precejšnjem »višjih« interesov »celote«. To se je tako dalo pojasnjevati, pa tudi pojasnjevalo se je v naši lastni zavesti, toda za zgodovino se kaj takega ne da pojasniti. Da gre za mnogo globlje nesporazume, se pravi, za dejanska nasprotja, je že takrat dokazovala sama revolucionarna politika Centralnega komiteja naše Partije, ki sicer še ni slutil pravega bistva italšč vlade ZSSR, vendar je zelo dobro razumel, da gre glede 29. novembra za »sodo naše revolucije in ni šel po poti sovjetske zunanje politike in njene birokratsko-nationalistične logike, temveč je šel smelo in neomajno po svoji lastni, revolucionarni, marksistični poti.

Poznejši dogodki, ki so slednjič razkrili materialno-družbene korenine sodobne politike VKP(b) in sovjetske vlade, so tudi dejansko pojasnili, zakaj je bilo sovjetsko vodstvo v takem odnosu do 29. novembra leta 1943. Vsebinska in vzrok tega odnosa sta bila namreč že tedaj v objektivnem nasprotju med našo socialistično revolucijo in kontrarevolucionarno birokracijo ZSSR.

Za protislovji in nasprotji 29. novembra leta 1943 so bili prikriti preteči dogodki leta 1948 in pozneje. S tem je bilo dejansko tudi odgovorjeno na vprašanje, zakaj ni razen KPJ nobena komunistična partija v okupiranih državah izpolnila svoje revolucionarne naloge. Tega dejstva namreč ne moremo omejiti na različno v objektivnih pogojih, za katere lahko samo rečemo, da so bili v naši državi večinoma še težji kot v nekaterih drugih okupiranih državah. A niti ne gre samo za to, da sta bili strategija in taktika drugih komunističnih partij napačni, temveč predvsem za to, da sta bili prav takšni diktirani od vodilnih birokratskih vrhov ZSSR, ki so razen tega že mnogo prej i dejansko i mentalno (miselno) formirali vodstva teh kompartij, ter da je nas prav revolucionarna čistoča naše Partije in dosledna uporaba marksizma-leninizma v naših in mednarodnih pogojih reševala pred diktati iz Moskve, ki

bi gotovo uničili našo revolucijo, če bi jih poslušali.

Velikanska in neizprosna, polna zaprek pa tudi težkih trenutnih porazov je zgodovinska pot delavskega razreda. To ni čudno niti slučajno, ker je prav delavski razred poklical končati težko predzgodovino človeštva in utreti pot njegovi resnični zgodovini.

Od trenutka, ko je delavski razred nastopil kot družbeni činitelj, so ga družbene sile preteklosti, sile izkoriščanja

na težjih materialnih okoliščinah. Prvi odredi so tako rekoč goloroki osvajali orožje od okupatorja, oboroženega do zob. Toda navzlic nadčloveško težkim naporom, ki sta jih morala premagati Partija in delovno ljudstvo, so se vrstile v narodnoosvobodilni borbi zmage za zmagami. Iz borbe je zrasla nova revolucionarna armada, ki je osvobodila državo fašističnih okupatorjev in s svojimi zmagami ustvarjala in utrjevala pogoje za novo ljudsko oblast in devetindvajseti november kot temeljni akt nove državnosti. Upoštevanje velikanske težave, lahko rečemo danes, če pogledamo nazaj, da se je po zaslugi subjektivnega činitelja naše Partije in njene revolucionarne trdnosti, njene čistosti in doslednosti, njene pravilne marksistično-leninistične analize, našim narodom posrečilo, da je ustvarjalni revolucionarni duh zmagal nad vsemi materialnimi težkocami.

Ta ugotovitev seveda ne temelji na nikakih idealističnih filozofskih postavkah. Če ne bi bili dani materialni in družbeni pogoji za našo zmago, je subjektivni činitelj ne bi mogel doseči. To je alla in omega dialektičnega materializma. Gre pa zato in to je treba danes posebno poudariti, da so tedaj, če so zreli splošni materialno-družbeni pogoji, stvari predvsem odvisne od subjektivnega činitelja, od njegove čistosti, od njegove uporabe marksizma-leninizma in revolucionarne doslednosti, ne glede na neposredne materialne težave, ki se pojavljajo.

Dejstvo, da je naš narodnoosvobodilni boj privedel do 29. novembra, je očito dokazalo, da imamo tak subjektivni činitelj, do katerega ob splošnih mednarodnih in notranjih pogojih — v borbi za zmago zavisi vse, se pravi, da imamo zares revolucionarno marksistično-leninistično Partijo. S samim tem je 29. november leta 1943 postal predhodnik naših bodočih zmag, zmag v utrjevanju in graditvi ljudske oblasti, zmag v graditvi socializma.

Začetek graditve socializma v novi Jugoslaviji je bil logično nadaljevanje narodnoosvobodilnega boja.

V danih pogojih ne bi moglo biti niti govora o zagotovitvi in nadaljnji učitvi doseženih pridobitev narodnoosvobodilnega boja, da se ni le-ta nadaljeval z graditvijo socializma. Čeprav sta revolucionarna čvrstost naše Partije in njena povezanost z množicami izbojevali zmago

narodnoosvobodilnega boja, prav tako sta le-ti postali temeljno poročstvo za nasledno graditev socializma v naši državi.

Graditev socializma pa ni naletela na ugodne materialne pogoje. Upoštevati moramo, da je bila Jugoslavija v letih 1938 in 1939 glede materialnih proizvodnih sil skoro osemkrat bolj zaostala od povprečja (na prebivalca) kapitalističnih držav Anglije, Francije in Nemčije, ne upoštevajoč živinorejo pa je bila več kot 10 krat bolj zaostala. Razen tega je bilo v vojni uničenih 36,5% celotne predvojne industrije. V primeri s povprečjem kapitalističnih držav je bila Jugoslavija v še slabšem položaju od carske Rusije l. 1913 (po tedanjem povprečju kapitalističnih držav). Sicer je od l. 1913 do 1939 preteklo več kot četrdeset let. Splošna raven materialnih proizvodnih sil predvojne Jugoslavije je bila torej za toliko večja od splošne ravni materialnih proizvodnih sil carske Rusije pred revolucijo, kolikor (na prebivalca) znaša povprečni razvoj kapitalističnih držav v zadnjem četrstoletju. To je sicer precej, in če to gledamo z objektivne materialne strani, pojasnjuje med drugim, zakaj so pogoji za graditev socializma pri nas lažji kot so bili v Sovjetski Rusiji po oktobru l. 1917. Toda tudi ti zahtevajo izrednih naporov tako delovnih množic z delavskim razredom na čelu kakor tudi subjektivnega činitelja.

Engels je svoj čas naglasil, da nastopa za dosledne revolucionarje najtežji položaj, ko pridejo na oblast, materialni pogoji pa niso zreli za uresničitev njihovega programa. V tem primeru so pred dilemo ali tragičnega, objektivno neizbežnega poraza, ali upostavljanja oblasti in družbenih odnosov, ki ustrezajo realnim in materialnim pogojem, se pravi, zamenjavi ene oblike izkoriščanja z drugo.

Gornji Engelsov sklep je treba danes vsekakor gledati z dveh strani. Za današnje pogoje ne velja več, kolikor gre za zgodovinsko neogibnost omenjene dileme. Splošni pogoji, med njimi tudi možnosti za relativno naglo spreminjanje materialne podlage, se pravi višine in strukture materialnih proizvodnih sil, so tudi danes vsekakor toliko dozoreli, da so na zadostno velikem ozemlju in ob določenem poprejšnjem kapitalističnem razvoju, materialni in družbeni utrditvi revolucionarne zmage ter nadaljnem razvoju revolucije, nazadnje odvisni od revolucionarne trdnosti in politike subjektivnega činitelja. (Danes ne moremo priznati, da je bila zgodovinsko nujna zmaga birokratske

Nadaljevanje na 2. strani.

Graditelji guštanske elektrojeklarne so častno izpolnili obljubo

Guštanj, 28. novembra

Danes je udarna brigada Djure Djakovića v guštanski železarni dokončala z montažnimi deli pri gradnji nove elektrojeklarne. Tam, kjer so bile letoš spomlad še garaže in stanovanjska poslopja, se sedaj dviga nova dvorana bodoče jeklarne. Monterji so pričeli z delom konca meseca marca. Čeprav so se neprestano borili z mnogimi težavami, je delo naglo napredovalo. Člani montažne brigade so vztrajali na delovnem mestu tudi po več ko deset ur in presegali dnevno normo povprečno za 20%.

Tudi tesarska brigada tov. Segernika je do danes častno izpolnila svojo obljubo. Končala je delo na ostrešju in izvedla osteklenitev nadevetlobe z žlicnim steklom. Zadnji dan pred 29. novembrom so člani Segernikove brigade, ki jim je priskočila na pomoč Jurčičeva brigada, delali vso noč in kljub snegu in mrazu vztrajali na strehah ter delali ob svitu reflektorjev.

Kmalu bodo pričeli novo dvorano tlakovati. Postavili bodo temelji, ali kakor pravijo guštanski železarni, »oder« za veliko Siemens-Martinovo peč z deset-tonsko zmogljivostjo. Nadalje bodo montirali tudi tri električne peči, obratovati pa bodo začele v drugi polovici prihodnjega leta.

V železarni Guštanj je zrasel nov velikan, monterji so izpolnili obljubo in tako najlepše proslavili Dan republike.

Nova tovarna vrtnih naprav za pridobivanje nafte

Nova tovarna vrtnih naprav za pridobivanje nafte v Sesvetskem Kraljevcu pri Zagrebu bo prihodnje leto začela izdelovati premične vrtnalnice, ki jih bo mogoče po potrebi prevažati s terena na teren. V konstruktorski pisarni bodo do konca leta izdelali načrte za rezervne dele vrtnih garnitur, ki jih bodo začeli proizvajati prihodnje leto.

Letos so samo še popravljali stare stroje. Popravljali pa so se zelo skrbno na proizvodnjo rezervnih delov vrtnih garnitur; izdelovali so zanje prototipe. Kolektivni si je tudi pripravil stroje za ureditev nove tovarne. V začetku prihodnjega leta bodo izročili v obrat livarno, kmalu potem pa tudi glavno delavnico.

Zastopniki železničarjev pri predsedniku vlade Mihi Marinku

Ljubljana, 28. novembra. Danes opoldne je predsednik vlade LRS tovariš Miha Marinko sprejel 16 zastopnikov najboljših delavcev železniške direkcije, med katerimi so bili zastopniki prometne, strojne in gradbene stroke, električarje in elektrovlake; najboljši kurjač direkcije, najboljši strojevodja električne lokomotive, najboljši premikač, zavirač, nadzornik in delavec proge, udarnik iz kurilnice Maribor, najboljši učence vajeniške šole in strojevodja s pionirske proge in predstavniki partijske in sindikalne organizacije.

Delegacija železničarjev, ki jo je vodil direktor Danijel Lepin, je izročila tovarišu Marinku pozdrave vseh železniških delavcev Slovenije, ki so 27. novembra izpolnili petletni plan, in mu izročila troje lepih daril.

Tovariš predsednik se je zadržal z delegati približno eno uro v prisrčnem razgovoru, v katerem jim je med drugim dejal:

»Samj veste, da sem tako vesel vaše zmage, kot vi sami. Vem, da se zavedate, kako pomemben je transport v našem socialističnem gospodarstvu«. — Govoreč o izgradnji socializma pri nas, je tovariš predsednik poudaril, da smo danes edinstveni vzor tudi za delovno ljudstvo drugih dežel in da so naši napori za izgradnjo socializma ogromnega mednarodnega pomena. Govoril jim je o naši vlogi pri stvarji miru, o revizionistični politiki Sovjetske zveze, o decentralizaciji državne uprave, delavskih svetih in drugem. Naglasil je, da so postopni ukrepi pri nas taki, da bomo množice svobodnih ustvarjalcev naučili, kako je treba gospodariti,

pri čemer mora vsak čutiti povezanost s celoto, izboljšati je treba odnos do skupne imovine. Govoreč o uspehih železnice je tovariš Marinko poudaril njihovo važnost in dejal: »Čestitaji vam je treba, da so naše železnice dosegle doslej tako velike uspehe in da so se politične organizacije zelo dobro razvile. Treba pa bo še veliko delati; veliko je še slabosti na železniških vozilih, kurilnicah in drugod, kjih jih je treba odstranjevati. Največje napake izvirajo iz subjektivnih razlogov.

Veliko je pri nas stremljenje čimveč in čimbolje napraviti, mnogo želja, dvigniti nivo življenja. Od nas je odvisno, koliko bomo naredili in koliko bomo imeli. Ob našem državnem prazniku gremo z velikim zaupanjem naprej!«

»Vi, ki ste iz posameznih kolektivov, se je poslovil tovariš Marinko od delegatov, »ponesite svojim kolektivom pozdrave našega državnega vodstva, strnite se še vnaprej v nadaljnjo borbo za nove delovne uspehe!«

Govor tovariša Borisa Kidriča

Nadaljevanje s 1. strani.

kontrarevolucije v Sovjetski zvezi, t. j. da tam niso šli k socializmu samo zaradi zaostalosti proizvajalnih sil. Če bi bila ta zmagazgodovinsko nujna, bi bile napadene tudi Leninove postavke o graditvi socializma v Sovjetski Rusiji. Engelsov sklep pa velja še danes, kolikor ga v današnjih pogojih omejimo na ugotovitve, da pomembno zaostale proizvajalne sile materialno spodbudo ne le za splošne pojave birokratizma v diktaturi proletariata, marveč tudi za birokratizacijo samega subjektivnega činitelja.

Teh dejstev se je zavedalo vodstvo naše Partije od prvih dni graditve socializma v naši državi. Prav zato je Partija na pobudo tovariša Tita tudi postavila petletni plan, industrializacijo naše države, to je podlago za razvoj njenih materialnih proizvajalnih sil. V industrializaciji naše države gleda Partija na eni strani materialni pogoj za našo nacionalno neodvisnost, na drugi strani pa pogoj za resnično zgraditev socializma v Jugoslaviji. Hkrati se je naša Partija prav od začetka, dolder je administrativni državni socializem pri nas še pomenil prvi neogibni korak k socialistični graditvi, borila proti birokratizmu, hkrati pa tudi proti šablonskemu posnemanju tujih metod, ki ni bilo slučajno niti ni bilo samo preprosta težnja za uporabo recepta tako imenovanega »starejšega brata«, marveč je koreninilo tudi pri nas v zaostalosti naših lastnih materialnih proizvajalnih sil.

Oni slučajno, da sta zadeli prav ti dve osnovni postavki naše Partije — borba za razvoj materialnih proizvajalnih sil v Jugoslaviji in borba proti birokratizmu, z drugimi besedami, za revolucionarno trdnost Partije in njeno zvestobo delavskemu razredu in delovnemu ljudstvu, na najboljšo kritiko birokracije ZSSR in njenih blapcev v naši državi. Kar je ostalo v sporu okrog devetindvajsetega novembra še prikrita, je moralo sedaj jasno priti na dan. Odkritega spora z voditelji in vlado ZSSR ni povzročilo morda tragično nerazumevanje naših razmer, napadli nas niso revolucionarji, ki ne razumejo pogojev za naš razvoj. Sedaj se je jasno pokazalo, da jugoslovansko revolucijo napada kontrarevolucija vladajoče birokracije ZSSR.

Naša država je preživela dve leti najbolj surovega pritiska obrekovanj, gospodarske blokade in tudi vojaških groženj, preživela jih je častno in polkazala svobodoljubnemu človeštvu, da nove Jugoslavije ni mogoče zlomiti. Utrjena na svojih notranjih in mednarodnih postojankah gleda danes s še večjim samozaupanjem v svojo bodočnost.

Danes ne bom navajal niti posameznih obdobj našega razvoja niti velikanskih zmag, ki smo jih izbojevali tako na političnem kakor tudi na gospodarskem področju naše borbe po 29. novembru 1943. Omejil se bom na to, kar je v našem sodobnem družbenem razvoju nedvomno najpomembnejše in kar jugoslovansko revolucija izvaja prva v zgodovini človeštva. V mislih imam začetek procesa spreminjanja državne lastnine v splošno ljudsko premoženje pod upravo neposrednih proizvajalcev. Gre za nastajanje svobodne asociacije neposrednih proizvajalcev, ki ji je odprla pot volite delavskih svetov in delavskih upravnih odborov po naših tovarnah in podjetjih. Vse to ne pomeni samo formalne razširitve naše ljudske demokracije, marveč je kakovostno nov pojav v družbenem razvoju pod starim proletarskim geslom »Tovarne delavcem«, ki ga je postavil tovariš Tito. To geslo pomeni uredničenje Marxove, Engelsove in Leninove napovedi o socialistični svobodni asociaciji neposrednih proizvajalcev, — začela se je nova doba naše socialistične graditve, — pomeni, da v naših proizvajalnih odnosih že odmirajo tisti ostanki kapitalistične pretelčnosti znotraj samega socialističnega sektorja, ki jih vsebuje državna lastnina kot nižja, primitivna oblika socialistične lastnine. To pomeni hkrati, in to je za nadaljnji družbeni razvoj najbitnejše, da naša revolucija prav v odnosih proizvodnje odpravlja možnosti za izkoriščanje proletariata po lastni birokraciji.

Nova socialistična Jugoslavija stopa danes naprej sredi viharne socialistične graditve in vseh težav ter nesorazmerij, ki izhajajo iz nje. Poleg tega je predmet najostrejših napadov tako državno-kapitalistične birokracije ZSSR in njenih satelitov kakor tudi najreakcionarnijih »klasističnih« kapitalističnih krogov na svetu.

Kakšne temeljne naloge nas čakajo pri tem položaju in takih razvojnih pogojih? Vodeč v svojih mednarodnih odnosih nasledno politiko enakopravnosti narodov in držav se mora nova Jugoslavija zavarovati pred napadalnostjo, utrditi mora svojo obrambno sposobnost. To ni samo naša nacionalna dolžnost nasproti lastnim narodom, to je hkrati naša dolžnost, ki jo imamo do mira na svetu, do svobodoljubnega človeštva. Zavedajoč se, da brez materialnih temeljev ni zagotovljena uspešna zgraditev socializma, vloga nova Jugoslavija še naprej vse napore za svojo čim hitrejšo industrializacijo.

Delavske svete in upravne odbore je treba utrjevati, usposabljanje jih za polno izpolnjevanje njihovih funkcij, jih usmerjati in razvijati, da bodo resnično svobodna asociacija neposrednih proizvajalcev. Borba proti birokratizmu kot reakcionarnemu družbenemu pojavu v socialistični graditvi je pravzaprav istovetna z razvojem svobodne asociacije neposrednih proizvajalcev.

Dovolj mi, tovariši, da na koncu ponovno omenim poročstvo vseh naših zmag — našo Partijo, njeno trdnost in poslednost. V borbi za zgraditev socializma v Jugoslaviji je treba neutrudno naprej utrjevati našo Partijo, preverjati njeno članstvo v doslednem marksistično-leninističnem duhu, varovati njene vrste pred vsakim pojavom birokratizacije in tujih vplivov, krepiti njeno enotnost. To je naloga vseh nas komunistov, brez njene uresničitve ni in ne more biti tudi drugih naših zmag.

NA SVEČANI AKADEMIJI V LJUBLJANI ob sedmi obletnici rojstva naše ljudske države je govoril član Politbiroja CK KPS tovariš Vlado Krivic

Tovariš Krivic je uvodoma omenil, s kakšno radostjo so naši narodi leta 1943 sprejeli vest o ustanovitvi nove demokracije in federativne Jugoslavije, ki je bila proglašena na II. zasedanju AVNOJ-a 29. novembra.

»Ta dogodek,« je dejal, »je pomenil odločno afirmacijo novih revolucionarnih sil, ki so zrastle v najbolj krvavi borbi proti fašističnim okupatorjem sredi bojne vihrne druge svetovne vojne. Komunistična partija Jugoslavije na čelu s tovarišem Titom, ki je vodila to herojsko borbo, je dosegla svojo prvo veliko zmago, ki je pomnila zunanjo potrditev in notranjo učvrstitev naše revolucije, ki se je začela v letu 1941. Pred ves svet je bilo odločno in nedvoumno postavljeno dejstvo nove, revolucionarne socialistične države, ki si je priborila pravico do obstoja z lastnimi silami, s silo orožja stotisočev številne armade in s silo milijonov svojih narodov, ki so se v zaledju bratsko, enotno in neomajno borili za svojo nacionalno in socialno osvoboditev. Tako se je rodila sredi okupirane Evrope, v krvavi borbi, daleč od front zaveznikov, nova socialistična država v svetu. Revolucionarni plamen, ki je zažarel na tem delu Evrope, se je odvilal daleč preko meja naše domovine, po Evropi ter tudi drugih delih sveta.«

Ko je govoril o pomenu 29. novembra, je poudaril, da ga lahko v celoti ocenimo prav danes, ko so nam sedanja spoznanja pojasnila marsikaj, kar nam je bilo takrat še nerazumljivo. »Danes nam je jasno, zakaj so v Moskvi ta dogodek smatrali kot nož v hrbet SZ. Jasno je danes, da ni mogla meščarska politika interesnih sfer in politika barantanja na račun drugih narodov, ki so jo, kot je pokazala zgodovina, že tedaj vodili izdajalci socializma v SZ, biti zadovoljna z dosledno revolucionarno politiko vodstva jugoslovanskih narodov. Danes je jasno, da je bil odnos SZ do razvijajoče se ljudske revolucije v Jugoslaviji v bistvu izvajanje iste politike, ki se je očitovala že v paktu s hitlerjevsko Nemčijo leta 1939, a katere korenine segajo precej daleč nazaj v čase španske državljanske vojne. Lahko rečemo, da ima ta politika svoje prve začetke že v času po Leninovi smrti, ko je Stalin v notranji politiki SZ popuščal, v popolnem nasprotju z Leninovo linijo, pritisku birokratizma, ki je kasneje, zlasti v letih kolektivizacije, postal odločujoč faktor v sovjetski notranji politiki, kar je prej ali slej moralo najti izraza tudi v sovjetski zunanji politiki, v hegemonizmu, v politiki interesnih sfer, v nesocialističnih odnosih do drugih, posebno do malih narodov.«

S stališča razvoja mednarodnega revolucionarnega delavskega gibanja pomeni torej objektivno, da je dejansko jugoslovanski delavski razred na čelu s svojo Komunistično partijo v teh letih ponovno dvignil revolucionarno zastavo Marxa, Engelsa in Lenina, ki jo je vodstvo VKP(b) s Stalinom na čelu izdalo in potepalo v blatu svoje imperialistične in protirevolucionarne politike. Jugoslovanski delavski razred je v pogojih druge svetovne vojne dal primer in dokaz, nov v zgodovini delavskega gibanja, da tudi majhni narodi lahko v današnjih pogojih, če so enotni in če jih vodi revolucionarna Partija, ki je sposobna pravilno marksistično oceniti mednarodni položaj, uspešno izvedejo svojo socialno in nacionalno osvoboditev s svojimi lastnimi silami in ohranijo svojo samostojnost in neodvisnost, opirajoč se zgolj na revolucionarno silo delavskega razreda, enotnost delovnega ljudstva, bratsko povezanost svojih narodov in pomoč naprednih sil v svetu.

Ce se danes ozremo na politiko Sovjetske zveze do mihaajlovičevske emigrantske vlade, odsotnost kakršne koli materialne pomoči NOV v najtežjih ofenzivah 1942—43, zavlačevanje pošiljanja orožja naši vojski po prihodu sovjetske vojaške misije na naše ozemlje in v podobno »bratsko« pomoč, moramo to oceniti ne kot neko politiko, ki je zasledovala določene, nam nerazumljive »višje cilje«, ampak kot poskus slabitve naše revolucije, ob istočasnih poskusih izkoriščati jo brezstransko za svoja meščarjenja z drugimi velesilami po načelih imperialistične politike interesnih sfer.

Med narodnoosvobodilno borbo je doslednost našega vodstva pri varovanju naše neodvisnosti in nedotakljivosti našega ozemlja preprečila vmešavanje imperialističnih sil v Jugoslavijo in s tem — to lahko danes mirno trdimo — izvršitev predvidene delitve Jugoslavije na dve interesni sferi. Ničče ne more zanikati, da bi v tem primeru po vsej verjetnosti imeli danes na našem ozemlju — korejski primer. To pomeni, da je dosledna revolucionarna politika našega CK prahrnila našim narodom tragedijo korejskega naroda.

Vsa kasnejša politika Sovjetske zveze jasno kaže, tako na primeru Trsta kakor Koroške, kako so hoteli izkoristiti našo revolucijo za svoje hegemonistične in imperialistične cilje. Tu ni niti sledu o kakem postojnem odnosu do majhnega naroda, ki se je celo boril v drugi svetovni vojni na fronti proti skupnemu sovražniku, še manj pa bi bilo to možno govoriti o kakih socialističnih odnosih do našega naroda.

Po vsem tem je danes popolnoma razumljivo, da je moralo prej ali slej priti do spora med našo socialistično

revolucijo, ki je šla po poti poglobljanja socialistične demokracije, in Sovjetsko zvezi, ki je zlasti po končani vojni šla še dosledneje kot prej po poti utrjevanja neomejene diktature birokratske kaste, katere vodili del je pretežno sestavljen iz »vodilnega ruskega naroda«. To je odraz izrodilne leninske nacionalne politike, ki je imela v drugi svetovni vojni za posledico, da se neruski narodi Hitlerjevi napadalnosti niso upirali. Po vojni pa so bili v Sovjetski zvezi številni primeri šovinističnega nacionalnega zatiranja in uničevanja celih narodov, česar v takem obsegu ni bil sposoben izvesti niti Hitler.

Iznenadni informbirojevski napad na našo državo, ki so se ga udeleževale vse države informbirojevskega bloka, so naši narodi odbili dostojanstveno in herojsko, kot zmore to samo z lastnimi silami osvobodeno revolucionarno ljudstvo. Informbirojevski sunek v hrbet naši revoluciji je spodletel, zahvaljujoč herojstvu našega delavskega razreda, enotnosti našega delovnega ljudstva in bratstvu naših narodov. Ekonomska blokada je razbita, prizadela pa nam je veliko škodo in povečala težave in žrtve našemu delovnemu ljudstvu pri graditvi socializma. Ta informbirojevski zavratni napad na našo mirno graditve, vse to divjanje ni nič drugega kakor izbruh onemoglega besa protirevolucije proti mladi revoluciji, pri kateri so izpodleteli najprej upi njenih sovražnikov, da sploh ne bo zmagala, kasneje pa upi, da jo bodo speljali s pomočjo NKVD-jevskih agentov in z drugimi »socialističnimi sredstvi« v svoje protirevolucionarne vode.

Zmaga, ki so jo naši narodi dosegli ob napadu celotnega informbirojevskega bloka na našo mlado, majhno socialistično državo, je in bo verjetno ostala edinstven primer v človeški zgodovini. Malo jih je bilo v svetu, ki so verjeli v našo zmago. Zato pa je ugled naše države neverjetno porasel v oči delovnega ljudstva, vseh naprednih ljudi, zlasti pa odvisnih in malih narodov po vsem svetu. Ti dogodki so jasno povedali ne samo informbirojevskemu imperializmu, da se narodi Jugoslavije ne dajo in da se tudi v bodoče — ako bi to komu prišlo na misel — ne bodo dali ustraševati od nikogar ter da se z nasiljem in lažjo ne da pri naših narodih doseči ničesar drugega kakor odpor in prezir. Kaj je dosegel informbirojevski diktat in despotizem? Osvračalji se je pri ljudstvu Jugoslavije ter razkrinkal v oči svetovnega javnega mnenja kot verolomen in zahrbtn »zaveznik« ter najvernejši ogrozevalec miru v svetu.

Tovariš Krivic je nato pokazal na napadalne tendence vlade ZSSR tudi na drugih primerih. »Po neuspeli ataki na Jugoslavijo je sledila Koreja. Zdaj imamo poskuse zaplesti Ljudsko republiko Kitajske v vojno z ZDA. Na liniji iste politike je tudi oboroževanje Vzhodne Nemčije in zaostrovanje odnosov ter provokacije med Vzhodno in Zahodno Nemčijo, poskusi ignoriranja Organizacije združenih narodov oziroma razbijanja vseh njenih mirovnih naporov itd. Vsa ta vojnohujskaška in napadalna politika, kaj slabo pokrita s prozornimi frazami o miru, je na las podobna politiki, ki jo je vodil pred drugo svetovno vojno fašizem in hitlerizem.«

Razumljivo je, da izgublja SZ zaradi take politike ves svoj nekdanji ugled v svetu in da se množice delovnega ljudstva odvrtačo od take politike, spreledujejo vedno bolj napadalne tendence SZ, njeno izdajstvo socializma, izpodkopavanje mirovne politike ter veliko nevarnost, ki preti miroljubnim narodom in delovnemu ljudstvu predvsem s te strani. Očitna dejstva se ne morejo dolgo prikriti s socialističnimi frazami, laži pa se ne morejo dolgo časa prikazovati kot resnica. Pred licem vsega sveta se vedno bolj očitno razkriva dejstvo, da se je Sovjetska zveza spremenila iz miroljubne, progresivne in socialistične sile v svetu v protirevolucionarno in najbolj napadalno imperialistično silo v svetu.

Naša zunanja politika pa je politika miru in sodelovanja med narodi, politika enakopravnosti velikih in malih narodov, razvitih in zaostalih. Zato je tudi proti kakršnim koli blokom. Iz teh razlogov je naša država najdoslednejši zagovornik krepitve mednarodnih organov, ki pomenijo oviro za kakršnega koli napadalec. V teh naporih je naša delegacija dossegla na zasedanju OZN lepe uspehe, ko je med drugim podrla ob podpori ogromne večine s svojo resolucijo o dolžnostih držav ob izbruhu sovražnosti in s predlogom o ustanovitvi stalne komisije za dobre uslugе, za posredovanje med državami v sporih.

Zaradi svoje doslednosti v borbi za mir in za enakopravnost velikih in malih narodov uživa naša država v svetu čedalje večji ugled in postaja dejanski glasnik vsega naprednega javnega mnenja, glasnik in prvoborec vsega svobodoljubnega človeštva, zlasti pa delovnega ljudstva ter majhnih in odvisnih narodov. Naša država vodi politiko sodelovanja z vsemi narodi in se zato ne odreka, niti ne misli odrekat v bodoče kakršnim koli gospodarskim in trgovskim odnosom z drugimi državami, v kolikor jih bo smatrala za koristne utrditvi lastne samostojnosti in neodvisnosti, zboljšanju življenja svojega delovnega ljudstva in

krepitvi svoje obrambne sposobnosti. V zvezi s temi odnosi je razumljivo, da naša država ni dajala in ne namerava dati — kakor so to že večkrat poudarili naši najodgovornejši voditelji — nikomur nikakršnih koncesij. Le tako moramo razumeti tudi najem posojila naše države v ZDA in sprejemanje pomoči v prehrani, ki nam je spriče katastrofalne suše v naši državi v letošnjem letu nudi Amerika glede na sklepe letošnjega zasedanja interparlamentarne unije, ki vse članice te unije k taki pomoči obvezuje.«

Zatem je tovariš Krivic prikazal našo notranjo razvojno pot, ki je bila vseskozi usmerjena k stalnemu razvijanju in poglobljanju naše socialistične demokracije. Ta usmerjenost je prišla še močnejše do izraza po resoluciji Informbiroja, ko smo se temeljito otrsli najrazličnejših ruskih šablona, ki so zavirale naš razvoj. Ob tem je navedel številne ukrepe našega vodstva in predvsem poudaril zgodovinski pomen zakona o upravljanju državnih gospodarskih podjetij po delovnih kolektivih.

Že danes lahko z gotovostjo trdimo, da so ogromni revolucionarni koraki, ki jih je naša država napravila v preteklih dveh letih, zlasti pa v letošnjem letu za učvrstitev in razvoj naše socialistične države, prav tako bistvenega pomena, ako še ne bolj, kot so bili za zmago naše ljudske revolucije v času vojne leta 1941—1943. I eno i drugo razdobje je brez dvoma največjega, odločilnega pomena za uspešen razvoj naše ljudske revolucije in graditve socializma. Še več: brez pretiravanja lahko rečemo, da pomenijo tehen prispevek v zakladnico usvarjalnega marksizma - leninizma, iz katerega bodo lahko črpali in če črpajo drugoceno izkušnje razni narodi, ki se danes v podobnih pogojih, kakor smo se borili mi, bore za zmago socializma v svojih deželah.

V zvezi s tem je podčrtati zlasti dve dejstvi.

Prvič. V borbi za zmago socialistične revolucije je proletarijat v današnjih mednarodnih pogojih deležen podpore veliko širših plasti delovnega ljudstva, kot je bilo to v času Oktobra in da ima zato revolucija mnogo liberalnejše forme. Hkrati to pomeni, da revolucija ne more zmagati, če ne zajema v svoji borbi vse možne širine delovnega ljudstva.

Drugič: ... poglobljanje in razširjanje demokracije na vseh področjih družbenega življenja je zakon socialističnega razvoja ... in dalje: »Razvoj socializma ne more torej iti po nobeni drugi poti, razen po poti nenehnega poglobljanja socialistične demokracije v smislu čedalje večje samouprave ljudskih množic, v smislu čedalje večjega pritegovanja vseh ljudskih množic k delu državnega stroja, od najnižjih organov, pa do najvišjih, v smislu čedalje večjega sodelovanja teh množic pri neoposrednem upravljanju v vsakem posameznem podjetju, ustanovi itd.« (Kardelj.) To vse svedea pomeni, da socialistična država, ki ne gre po tej poti, mora nujno iti po poti krepitve birokratizma in centralizma, kar jo mora nujno pripeljati na kontrarevolucionarne pozicije in do upostavitve državno kapitalističnega sistema, kakor to dokazuje primer Sovjetske zveze. Ne pomeni torej propada oziroma stagnacije revolucije, ako se družbeno življenje »liberalizira«, kakor mislijo nekateri konfuзни malomeščanski teoretizerji. Nasprotno: to pomeni nadaljnji razvoj in krepitev, pomeni notranjo rast moči socialistične države. Tovariš Tito je nedavno dejal: »Revolucija ni sama sebi namen, temveč je njen smoter vzpostavitve resnične demokracije.«

Popolnoma jasno je, da nima nič skupnega s takim pojmovanjem demokracije, demokracije za delovno ljudstvo, naziranje, ki ga skušajo razširjati in uveljavljati — smatrajoč, da je danes primeren čas za to — tisti, ki so prespali našo revolucijo in ki so tudi v današnji graditvi socializma daleč od življenja, ali pa oni, ki bi radi iz sovražnih ngibov, slonečih na pogrešnih spekulacijah, stopili danes v našo politično arenno kot borec za »vsesplošno demokracijo«. Ni čudno, če poskušajo ostanki starega sveta pri nas priti do »svojce« demokracije, bolj čudno je, če mislijo, da bo naša ljudska oblast in našo delovno ljudstvo, ki si je s krvjo priborilo demokracijo in ki je krepil in razširja v današnji borbi za izvedbo petletke, mirno gledalo poskuše sovražnih in zapeljanih rušiteljev socialistične demokracije. Imamo poskuse ljudi, ki bi hoteli pod plaščem »levih« socialističnih fraz rušiti bratstvo in enotnost naših narodov s pomočjo raznih šovinističnih parol, in izrabljajo težave v naši graditvi, rušiti vodilno vlogo Partije in krmiti njen ugled, kakor tudi likvidirati Ljudsko fronto kot aktivno politično silo v graditvi socializma pri nas, rušiti s pomočjo anarhističnih demagoških fraz discipline, enotnost in organiziranost naše borbe za razvoj socializma in krepitve politične, gospodarske in obrambne moči naše države.

Govorec o naših naporih za pogloblitev socialistične demokracije, o admiranju države in o njeni vlogi, ki jo ima leta še v prehodnem obdobju, je omenil tov. Krivic nekatere konkretne ukrepe. »Izročite podjetje v upravo delavcem pomeni prav gotovo največjo zmago ne samo naše Partije, temveč pomeni največji revolucionarni dogodek v socialističnem svetu po Oktobrski revoluciji. Zato ni nič čudnega, da je odjeknil po vsem svetu in naletel na največje odobravanje delovnega ljudstva. Ta naš ukrep pomeni tudi najkrepkejši odgovor, odgovor dejstev proti kontrarevolucio-

narni informbirojevski laži, ki se v svoji propagandi skuša izvit iz klešč tako nedvoumni dejstev, računajoč menda na robotske možgane požalnikov z zares edinstveno »hipergeneralno« trditvijo, namreč, da pomeni izročanje tovarn v upravo delavcem nič več in nič manj kot — vračanje tovarn v privatne roke, kot vračanje v kapitalizem!«

Prav tako globoko demokratično revolucionarnega pomena je uredba o vodstvu kmečkih delovnih združenj po izvoljenih zadružnih svetih in izročanje državnih kmetijskih strojev delovnim združenjam.

Zato pri nas delavci v tovarnah in zadružniki v delovnih združenjih niso mezdni delavci v službi birokratske centralistične države, kakor v Sovjetski zvezi, ampak svobodni gospodarji svoje lastne usode.

Prav v istem revolucionarnem smislu je treba razumeti globoko socialističnodemokratični pomen odprave privilegijev, ki so jih uživale razne ustanove in posamezniki v preskrbi in drugod, kar je dejansko pomenilo — sicer le blede — kopijo ruskih razmer. Toda to je postalo popolnoma nezdržljivo z našim, to je revolucionarnim pojmovanjem socializma v Marxovem in Leninovem smislu. Sklepa naše vlade in CK o ukrepih za varčevanje prav tako ne smemo razumeti kot posledico težav, ki nam jih je povzročila suša in naše specifične težave pri graditvi socializma, ampak je treba videti v njih mnogo globlji pomen in povezanost z ostalimi ukrepi, ki zagotavljajo naš resnični socialistični razvoj. — Državno premoženje postaja splošno ljudsko premoženje. Z vso pravico se zahteva, sedaj toliko bolj kot poprej, da vsakdo to skupno ljudsko premoženje najstrožje čuva in varuje in da ima do njega popolnoma drugačen odnos kot do državno kapitalistične lastnine v stari Jugoslaviji.

Kot vidimo, je letošnje leto, leto velikih in globokih družbenih sprememb, ki so poleg težav in slabosti, ki jih zmeraj prinašajo revolucionarne preobrazbe, dale najširšim delovnim množicam novega ustvarjalnega poleta, veliko sprosočeno in iniciativno radost in poguma pri celotnem našem velikanskem in zgodovinskem delu, ki ga predstavlja naša gospodarska in kulturna revolucija, izražena v naši petletki.

Vse naše delovno ljudstvo po tovarnah, združenjih, šolah, uradih, po mestih in vaseh se je pripravljalo na ta praznik v tekmi za boljšo in hitrejšo izpolnitev svojih obveznosti. Mnogo je delovnih kolektivov, ki danes s ponosom polagajo pred našo ljudstvo najdragocenejše darove, dokazuje svoje vere v dokončeno zmago socializma in naše Partije — predčasno izpolnitev svojih planov.«

»Gradis« Litostroja proslavlja 29. november z izpolnjenimi obveznostmi

Za zasluge v drugem polletju preteklega leta je delovni kolektiv »Gradis-IMM« Litostroja, Ljubljana, prejel letos spomladni zvezno prehodno zastavo. Ob svečani podelitvi zastave so člani delovnega kolektiva sprejeli individualne obveznosti v počastitev 29. novembra.

Tovariš Franc Lunka se je takrat obvezal, da bo prišel 1. maja delati na drugo petletko; do takrat je opravil že 9.374 norma ur, a za petletko jih mora opraviti 9.300. Janez Lang je to svojo obvezo izpolnil do konca junija, Ivan Mikac pa do 3. maja.

Devet zidarjev, tesarjev in delavcev se je obvezalo, da bodo svoje petletne planske naloge izpolnili do Dneva republike. Te obveznosti so delno izpolnili že junija, drugi pa koncem prejšnjega meseca. Dva delavca sta se obvezala, da bosta petletko izpolnila do konca leta, a sta svojo obljubo izpolnila celo že pred 29. novembrom. — Tovariš Viktor Čermelj je obljubil opraviti 200 norma ur več kot predvideno; opravil jih je 290. Posamezniki so sprejeli večje ali manjše obveznosti, ki pa jih iz objektivnih razlogov niso mogli izpolniti do 29. novembra, a jih bodo izpolnili do konca leta.

Velikega pomena je tudi obljuba tesarja Burkeljeja in zidarja Hribarja, ki sta se obvezala, da bosta vedno šla na delo tja, kjer bo najbolj potrebno. Izpolnitev te njune obveznosti je bila velikega pomena, ker zaradi tega ni bilo zastojev na gradbišču.

Cementinar Jože Kos, znan že dostoj po svojih dobrih izdelkih, se je obvezal, dvigniti kvaliteto za 5%, kar mu je tudi uspelo.

Z izpolnjenimi individualnimi obveznostmi proslavljajo člani Gradis-Litostroj praznik republike, hkrati pa je to njihov prispevek k izpolnitvi povečanega plana, ki ga bo Gradis-Litostroj predvidoma predčasno izpolnil.

Regulacija Save pri Zagrebu
Vlada LR Hrvatske je odobrila 7 milijonov din za regulacijska dela Save pri Zagrebu. Utrditi bodo levi, zagrebški breg Save od Blatnega kanala do ustja potoka Črnomerca, S tem delom, bodo preprečili nevarnost poplav, tako da voda ne bo poškodovala rečnega obrambnega nasipa.

Nekatera regulacijska dela pa bodo kmalu končali. Tako končujejo delo pri novem nasipu, kj zapira rokov Savice in omogoča ureditev vrtov na večji površini. Za nasip so izdali 10 milijonov din. Po temakem bodo glavna regulacijska dela stala 17 milijonov din.

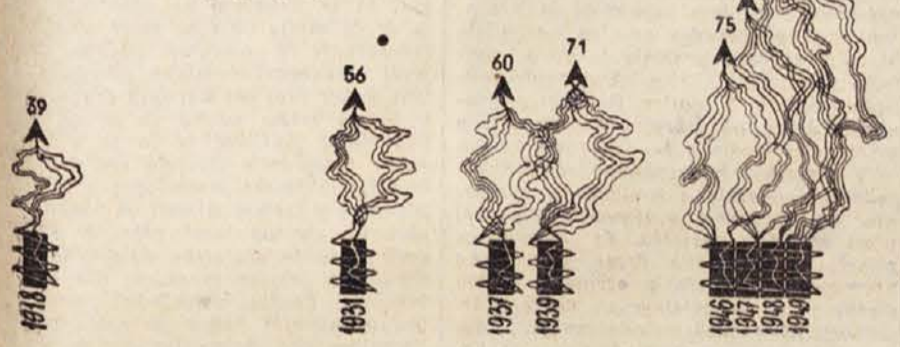

Nekoga dne v novembru leta 1943, takrat, ko je šla velika nemška ofenziva na koncu, smo se utrujeni od dolgega partizanskega pohoda ustavili blizu Masna pod Snežnikom. Ob poti so ležali prevrnjeni nemški avtomobili, ki so jih preresetale partizanske strojnice, in ostanki velikega »Tigra«, ki mu je bil partizan nastavljal mino, da ga je raztresla s posadko vred na vse štiri vetrove. Borec so molče ogledovali velike kose železa, potem pa je nekdo dejal: »Kdaj bomo pri nas izdelovali avtomobile? Koliko železa je neki treba za tako velik tank?« — Borec so se zamislili. Pa se je oglašil neki vodnik, star partizan: »Fantje, ali ne veste, da je marsikateri avtomobil, s katerim se vozijo nemški trci, marsikateri tank, ki nas napada in marsikateri top, ki bruha ogenj na naše položaje, izdelan iz našega železa? Na aluminiju iz boksa naše Istre, Dalmacije in Hercegovine se vozijo nemški, italijanski in ameriški piloti. Dobički iz naših rudnikov železa, bakra, premoga in svinca polnijo blagajne anonimnih francoskih in nemških kapitalistov. Mi pa se borimo zato, da bo nekoč prirodno bogastvo te zemlje služilo samo nam, da

večje delo prve petletke v Makedoniji, ki bo dajalo hidrocentralam 400 milijonov kilovatih ur. In Glava Zete in Slap Zete v Črni gori — skupno z drugimi manjšimi bosta dajali 44 milijonov kilovatih ur na leto. Naši industriji, zlasti industriji aluminija, ne bo smelo nikdar zmanjkati električne energije. Kaj pa če bi bila kdaj velika suša in bi vode močno upadle? Takrat bodo z vso zmogljivostjo prikočile na pomoč kalorične centrale, ki jih gradimo 11. Največja bo v Šoštanju — gnal jo bo velenjski lignit. Kaj pa turbine za hidrocentrale? Odgovarja delavec iz »Litostroja«: — Informbirojevci so mislili, da nas bodo, pa so se vračunali. Ze lansko leto bi morala n. pr. hidrocentrala Moste dobiti turbine iz avstrijske tovarne »Fojde« v sovjetski coni. Vagoni s turbinami so bili že na poti, pa so jih na meji ustavili sovjetski okupatorji in jih poslali v Sovjetsko zvezo. Takrat — ravno leto dni je od tega — so se graditelji hidrocentrale Moste zbrali na protestni miting. Pa smo jim mi poslali telegram: V teku enega leta vam bomo turbine izdelali mi — delovni kolektiv »Litostroj«. — Obljubo

proizvajamo trikrat več kot pred vojno. V Zenici smo zgradili novo jeklaro — največjo industrijsko dvorano v državi. Tam bo kmalu začel obratovati največji plavž v državi, ki bo dajal 600 ton surovega železa na dan. Zenica, Jesenice, Store, Guštanj — vse to še ni dovolj. Za to smo zgradili v Sisku velik metalurški kombinat. Plavže za ta kombinat smo izdelali z vsemi pomembnimi napravami v domačih obratih. Postavljamo doma izdelane elektropeči. V Javorniku pri Jesenicah smo zgradili veliko valjarno pločevino, za katero smo izdelali stroje v domači tovarni. Ker je premog temelj industrializacije, je bila naša prva skrb po osvoboditvi, povečati njegovo proizvodnjo. Naša revolucionarna mladina je zgradila progji Brčko—Banoviči in Samac—Sarajevo, s katerima smo zajeli še skoraj nedotaknjene premogovne bazine. Odrpi smo nove premogovnike v Bosni in razširili stare. Nov premogovnik smo odrpi tudi v Plevlju v Sandžaku. Proizvodnja preмога se je v primeri z letom 1939 že leta 1949 povečala skoraj za 100%. Informbirojevci so se nam še lansko leto kljub vsemu temu škodoželjno smejali, češ: — Kaj vam pomaga vse to, če pa nimate koks! Iz vašega preмога ga ne morete proizvajati. — No, tudi to vprašanje smo rešili. Naši strokovnjaki so že našli način pridobivanja koks iz domačih vrst preмога. V Lukovcu pa gradimo prvo veliko koksarno. Spet krepak odgovor informbirojevski blokadi!

LETNA PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE NA PREBIVALCA V KWH 1918-1949

bomo sami gospodarji rudnikov in tovarn. Morda je ta borec danes delavec v »Litostroju«, morda gradi hidrocentralo v Mostah ali v Medvodah, morda je udarnik v Strnišču. Kjerkoli je že, se gotovo s ponosom ozira na pot, ki so jo naši narodi prehodili v teh letih, in smelo zre v bodočnost. Kako ne bi bil ponosen, ko vidi, da se ni zastonj boril, saj ljudstvo vsak dan bolj tuji sadove svoje revolucije, katerih najpomembnejši je ureditvenje gesla: »Tovarne delavcem!«, saj vsak dan hitreje raste močnega veriga gospodarske graditve, v katero vključa ljudstvo prirodne sile, da mu bodo služile, da mu bodo dajale vsega, kar potrebuje za boljše življenje. Ce nas danes kdo vpraša, kakšno je rudno bogastvo Jugoslavije, mi tako-le odgovorimo: Od 26 »strateških« surovin, kolikor jih šteje sodobna znanost, jih imamo v Jugoslaviji 23. Imamo dovolj železa — v Ljubliji so cele gore železne rude, tako da je kopljejo kar od vrha. Naše rezerve preмога znašajo okrog 12 milijard ton. Imamo ogromno boksa — z njim smo na prvem mestu v Evropi in na tretjem na svetu. Svinec, krom, antimon, živo srebro, baker — prav tako na prvih mestih. Imamo redke kovine mangan, vanadij, volfram in še redkejši molibden. Imamo... toda vse to je in bo ostalo naše.

Pijavk, ki so pred vojno iz naših rudnih ležišč vlekli milijone, smo se otresli. Pa so se nam približale druge. Okod? Iz držav ljudske demokracije. Čehi in Poljaki so nam n. pr. svetovali, naj ne gradimo lastne avtomobilske industrije, ker nam lahko oni dobavljajo avtomobile in traktorje. Tisoč tristo ton železne rude za 1 kamion — ali ni to dobra kupčija? Za 1 kg kvalitetnega jekla 700 kg železne rude ali 400 kg cementa... Za tono aluminija 80 ton boksa... Rekli smo: Sami bomo izdelovali, kar bi nam vi radi pod tako »ugodnimi« pogoji prodajali. Imamo dovolj surovin. Imamo dovolj virov pogonske energije: premog, nafto, vodne sile. Imamo pa tudi ljudi, ki jim ni mar za vaše klevete, ker zaupajo svoji Partiji, ki vas je pravočasno razkrinkala. Od ene milijarde in milijona do štirih milijard kilovatih ur — to je ogromen skok: porast proizvodnje električne energije od l. 1939 do konca petletke. Leta 1918 je bilo električne energije 39 kilovatih ur na prebivalca, do l. 1939 se je to število dvignilo na 71. Povprečen dvig je znašal torej letno 6.5% na prebivalca. Po osvoboditvi pa se je proizvodnja v primeri z letom 1939 dvignila za 105%, to se pravi — povprečno za 20% na leto. Kdo se je v starej Jugoslaviji spomnil na silno vodovje Bosne? Gnalo je skoraj samo starinske mlina »vodenice«. To vodovje bo ukročeno. Samo hidrokombinat Jablanica-Rama bo dajal okrog milijarde kilovatih ur letno. Kdo ne pozna imen Mariborski otok, Vuzenica, Medvode, Moste? Kdo ni še slišal o Vinodolu, kjer se bodo hodourniki kamenitih kraških taj zbirali v umetno jezero? Na Vlasini v Srbiji in v Titovo jezero, od koder bo padala voda v štiri pretočne centrale. Te štiri bodo proizvajale več električne energije kot vsa predvojna Srbija. Hidrocentrale gradimo tudi pri Zvorniku na Drini. Slavovo — spet umetno jezero — naj-

smo izpolnili. Mi smo jih naredili za Moste. Delamo pa tudi turbine za Jablanico in druge hidrocentrale. Kaj pa generatorji? Odgovarja delavec iz tovarne »Rade Končar«: — Za hidrocentrale na Savici, Uni, v Mesečih, v Pesočanih, na Sokolovici in na Vlasnici smo jih že naredili. Letos pa jih delamo še za Jablanico, Zvornik, Vuzenico, Medvode, za Glavo Zete in za Slap Zete, za Jaje in za vrsto drugih manjših hidrocentral. Delamo pa tudi transformatorje do 4.000 kilovatomperov. Preteklo leto smo naredili transformator z napetostjo 110.000 voltov in ga montirali na Mariborskem otoku. In parne turbine za kalorične centrale? Pri Karlovcu raste tovarna »Edvard Kardaš«. Proizvodnja se bo začela drugo leto. Bakra za daljnovođe imamo dovolj. Že v letu 1949 se je njegova proizvodnja dvignila v primeri s predvojno za 22%, čeprav je bil okupator največja rudnika Bor in Trepčo močno poškodoval. V Svetozarevu raste nova tovarna kablov. Pričela bo obratovati že marca drugo leto. Kjer je elektrika, je potreben tudi izolacijski material. Ali ga imamo? Prej so

Informbirojevska blokada nas je hotela uničiti, pa je udarila v slepo. Res, da smo morali prebresti nešteto težav, predno smo nadomestili vse, za kar smo sklenili z njimi pogodbe, ki so jih verolomno prelomili. Zato pa smo se osamosvojili tudi v stvarih, ki jih naš plan ni predvideval. Osnovne postavke našega plana izpolnjujemo, celo preseggamo. Če pogledamo, kaj vse gradimo in zakaj nam je to potrebno, potem ne moremo jeditovati nad težavami, ki nas v pogledu vsakdanjih potreb zaradi tega še danes spremljajo. Petletka naša teče... Če bi kdo iz tujine, ki ni bil še pri nas, podvomil nad tem, bi mu dejal naš delavec: »Ste poznali Jugoslavijo pred desetimi leti? Oglejte si jo sedaj in videli boste.« Š. F.

ODPRTA JE RAZSTAVA O LJUDSKIH ODBORIH

Danes, 28. novembra, je bila v Ljubljani odprta razstava o nastanku, razvoju in dejavnosti ljudskih odborov v FLRJ od 1941. leta. Prikazani so prvi početki narodnoosvobodilnega gibanja v posameznih pokrajinah naše države, vojaške akcije partizanskih enot in NOV in z njimi v zvezi tudi osvobodjena ozemlja, na katerih so iz politične organizacije zrasti tudi prvi narodnoosvobodilni odbori, naša ljudska oblast. Za tem števil-

je ta udeležba večja, o tem pričajo zakoni, ki so bili sprejeti na področju graditve državne oblasti, o tem govore razne oblike sodelovanja, kot so na primer zbori volivcev, razni sveti državljanov, ki iz posvetovalne vedno bolj prehajajo k izvršilnim funkcijam. V teh dneh se volivci po vsej Sloveniji pripravljajo, da bi na bližnjih volitvah izbrali kar najboljše državljane v okrajne ljudske odbore. Dani so vsi pogoji, da bodo novi okrajni ljudski odbori

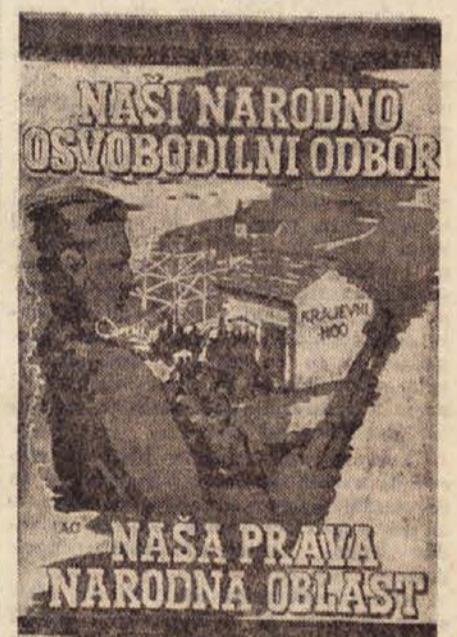

Od 1. do 3. oktobra 1943 je bil v Kočevju zbor odposlancev slovenskega naroda, na katerem se je po izvolitvi delegatov konstituiral vrhovni organ ljudske oblasti na slovenskem ozemlju. Izvoljen je bil nov plenem Osvobodilne fronte, ki naj izvršuje kot Slovenski narodnoosvobodilni odbor vrhovno zakonodajno in izvršno oblast na slovenskem ozemlju. — Na sliki: risbaBožidarja Jalca s Kočevskega zbora, na desnem robu pa podpisi odposlancev Kočevskega zbora

ne fotografije in drugi dokumenti govore o ogromnem deležu narodnoosvobodilnih odborov v zmagoviti osvobodilni vojni jugoslovanskih narodov, v zadnjem delu razstave pa sta prikazana razvoj in dejavnost ljudskih odborov v letih obnove naše domovine in času ustvarjanja nalog petletnega plana.

preko vseh oblik demokratičnega sodelovanja ljudstva v oblasti še uspešneje vršili svoje naloge — v duhu načel nove Jugoslavije, katere temelji so bili postavljeni 29. novembra pred 7. leti.

Nazorno je na razstavi prikazana tudi pot ljudske oblasti v Sloveniji. Osvobodilna fronta, ustanovljena 27. aprila 1941, je z množičnim političnim delom med ljudstvom ustvarila pogoje, da so iz samih množic vznikli njeni osnovni organi — terenski odbori OF ter se organizacijsko povezovali v okrožne in rajonske odbore. Ker je zajela Osvobodilna fronta najširše ljudske množice v osvobodilno gibanje, je lahko kmalu začela po svojih odborih izizpolnjevat še za revolucijo najbolj pomembne naloge: naloge oblasti.

V poletju in jeseni 1942 pa so začeli politični prave in stalne organe ljudske oblasti — narodnoosvobodilne odbore, med tem ko so bili frontni odbori organi politične organizacije. Tako se je v borbi gradila ljudska oblast od njenih najnižjih do najvišjih organov. Zrasla je iz ljudskih množic, narodni odbori so bili od vsega početka nosilci oblasti, iz njih so šele zrasli nacionalni in zvezni organi oblasti. Po osvoboditvi graditev ljudske oblasti ni šla na pot birokratizacije, kasteovstva — kot je to primer v Sovjetski zvezi, marveč gre v smeri demokratizacije ljudske oblasti, vedno širšega sodelovanja in udeležbe ljudskih množic v oblasti. Iz leta v leto

Spomladi in poleti 1944. leta so bile na osvobojenem ozemlju v Sloveniji volitve v krajevne, okrajne in okrožne narodnoosvobodilne odbore. Na takrat neosvobojenem ozemlju pa so bile volitve vzporedno z osvobajanjem ozemlja. — Na sliki: plakat, ki poziva volivce k volitvam v narodnoosvobodilni odbor

Pred volitvami v okrajne ljudske odbore

V slovenjgraškem okraju so kritično pretresli delo dosedanjih odbornikov

Na zborih volivcev in na množičnih sestankih Fronte so volivci okraja Slovenj Gradec ta teden končali s pretresanjem kandidatov za okrajni ljudski odbor. Ob tej priložnosti so kritično pretresli delo dosedanjih odbornikov in okrajnega ljudskega odbora v celoti ter se pomenili tudi o vseh najvažnejših gospodarskih in drugih nalogah. Upravičeno pa so kritizirali volivci tistih krajev, kjer so se zbrali na sestaneke, pa ni bilo napovedanega kandidata. Tako se je zgodilo v Žerjavu, St. Ilju in Trobljah, Marsikje pa so predvolilne sestanke opustili z izgovorom, da ni mogoče dobiti ljudi skupaj in so podpise za kandidate nabirali kar po hišah. Tak primer je bil v Črni, Legnu, Golavabuki in St. Janžu. Jasno je, da na ta način ni mogla priti volja večine volivcev od izraza, ker niso imeli priložnosti diskutirati o ljudeh, ki jih bodo volili.

Na sestanku v Benediktu se je zbralo 87 ljudi. Zastopani so bili vsi trije vaški odbori OF in celotni krajevni odbor OF s predstavnikmi KLO-ja, ki spada med najboljše v radgonskem okraju. Predsednik KLO Stefan Korec je predložil volivcem v diskusijo kandidatne liste štirih kandidatov in štirih protikandidatov. Za kandidata za okrajni odbor so ponovno predlagali dosedanjega marljivega odbornika OLO in člana KDZ Benedikt Ludvika Žička, ki je bil doslej najstarejši član OLO. Volivci so izbrali tudi malega kmetu Jožeta Vajngerla, kmetijskega delavca Franca Iskra ter dosedanjega poverjenika za lokalno gospodarstvo pri OLO Radgona Franca Lesjaka. Za protikandidate so benediški volivci predlagali združnico Ivanko Rojko in zadrufnike Slavkoto Klobaso, Franca Kranerja in Alojza Repiča. Kandidatne liste so volivci soglasno sprejeli.

Marsikje so zaradi ozkega gledanja partijskih in frontnih organizacij postavili le po enega kandidata, kakor je to primer v volilnih entah Smartno. Dovže št. Ilj, Črneče in Trbone. Nezadovoljivo je stanje tudi glede udeležbe žena na kandidatnih listah. Izmed 208 predlaganih kandidatov in njihovih namestnikov je komaj 14 žena. Skoraj polovica predlaganih kandidatov in namestnikov je kmetov, drugi pa so zadrufniki, delavci, rudarji, nameščenci in obrtniki. Čeprav je bilo nekaj nepravilnosti, so predlagali za kandidate v okrajni ljudski odbor najboljše ljudi. J.G.

Kako so v Benediktu izbirali kandidate

V radgonskem okraju se na volitve v okrajni ljudski odbor dobro pripravljajo. Novi frontni odbori so organizirali sestanke predstavnikov vseh množičnih organi-

zacij, na katerih so predlagali kandidatne liste. Novi okrajni odbor Radgona bo štel 78 članov in ob volitvah prav toliko volilnih enot, na katerih povsod kandidata po dva kandidata. Minul petek so bili po vsem terenu množični sestanki, združeni z zbori volivcev, na katerih so volivci sprejemali nove kandidate. Najbolje so uspeli sestanki v Apačah, Podgorju, Tratah, Kapeli in Benediktu. Na sestanku v Benediktu se je zbralo 87 ljudi. Zastopani so bili vsi trije vaški odbori OF in celotni krajevni odbor OF s predstavnikmi KLO-ja, ki spada med najboljše v radgonskem okraju. Predsednik KLO Stefan Korec je predložil volivcem v diskusijo kandidatne liste štirih kandidatov in štirih protikandidatov. Za kandidata za okrajni odbor so ponovno predlagali dosedanjega marljivega odbornika OLO in člana KDZ Benedikt Ludvika Žička, ki je bil doslej najstarejši član OLO. Volivci so izbrali tudi malega kmetu Jožeta Vajngerla, kmetijskega delavca Franca Iskra ter dosedanjega poverjenika za lokalno gospodarstvo pri OLO Radgona Franca Lesjaka. Za protikandidate so benediški volivci predlagali združnico Ivanko Rojko in zadrufnike Slavkoto Klobaso, Franca Kranerja in Alojza Repiča. Kandidatne liste so volivci soglasno sprejeli. V Benediktu so dosegli v zadnjih mesecih lepe uspehe pri izpolnjevanju gospodarskih nalog. Odkup mesa so realizirali 105 odstotno, masti 78, žitaric 87 in krompirja 80 odstotno. V KLO Benedikt je 7 lokalnih podjetij, ki so dosegla v zadnjem tromesečju lep razmah. V kratkem bodo ustanovili še čevljarsko delavnico in krajevno tesarsko podjetje. Na sestanku so obravnavali tudi vprašanje dokončne dograditve združnega doma, popravila cest ter čiščenje in škropljenje sadnega drevja. R. J.

MED ZADRUŽNIKI V BRDIH

Naša pot

Znanec mi je pripovedoval o svojih potovanjih po zahodni Evropi: »Sredi oktobra sem potoval z letalom iz Londona v Kopenhagen. Po kosilu sem si zaželel vina in natakar mi je prinesel dolg seznam francoskih in italijanskih vin, ki so jih imeli v letalu. Braj sem in pomisljal, kaj naj naročim, pa se natakar skloni k meni in pravi, da imajo tudi nekaj vrst jugoslovanskega vina, ki ga potniki zelo radi pijejo. Prinesel mi je buteljko z napisom: Slovenija-Vino; bil je briško rizling...«

Mnogo izvrstnih vin izvažamo, predvsem v zahodnoevropske dežele, ki same ne pridelujejo vina. Okrog 15% pridelka vina v Sloveniji zamenjamo za devize, za kar lahko kupimo mnogo strojev in drugih prepotrebni stvari.

Mrzlo novembrsko jutro. Železniška postaja v Plavah. Na stranskem tiru stoje vagoni-cisterne, zraven njih pa kamion, naložen s sodi, po ceveh nekaj pretakajo: vino; briško vino teče po gumijastih ceveh, večinoma so ga vozili in ves prejšnji dan, pa se v kleti skoraj ne pozna, da ga manjka. Naenkrat ga ni mogoče mnogo peljati po strmi cesti iz Brd.

Pojdimo tja, kjer je doma to vino, v briške zadruge, na zahodni meji.

Vso noč je deževalo in Soča je narasla, da blatni valovi derejo proti Gorici. Za kolesarja je pot do Vrhovelj precej neprijetna, pešci pa gredo kar ob jarku za vodovod, ki so ga izkopali v ravni črti čez pobočje. Pripeljali so že cevi in zgoraj gradijo betonske cisterne, vse kaže, da bodo Briči kmalu dobili svežo vodo. Saj v šali pravijo, da bodo po novem vodovodu pretakali vino in vodo: prvo bodo črpali navzgor, drugo pa navzdol. No, pa Bricem se vedno ostane dovolj bistre kapljice, da jim je, ko so žejni, ni treba zamenjati z vodo.

Dobrovo je največja vas v Brdih; lahko bi rekli, da je celo trg. Tu se stekajo vse poti, ki vodijo dalje proti Medani, Fojani, Neblu in Kožbani. Končno je tu tudi največja briška delovna zadruga, da je tudi najboljša, ne bi mogli trditi, vse zadruge v Brdih so najboljše.

Zadruga v Dobrovem obsega razen samega kraja Dobrovo tudi vsa naselja na bližnjih gričih: Biljano, Sežeče in druge. Dobrovčani so svojo zadrugo ustanovili pred dvema letoma, zdaj zajema že 85% vseh gospodarstev v KLO, kar je nad 300 članov.

Predsednik in mnogo drugih zadržnikov sem našel v kleti. Zunaj je stal tovorni avto, prav tisti, ki sem ga prej videl v Plavah. Torej odtoz vozijo vino na postajo, tu imajo klet, ki je ni mogoče izprazniti. Klet je pod staro graščino, kjer so nekdanji gospodarji italijanski »kontejti«. Zidovi gradu so stari, razpadajo in so že marsikaj doživeli. Po vojni so tu taborili ameriški vojaki, zdaj pa je v prostorih sedež zadruge, skladišča, delavnice itd.

Ker smo bili ravno v kleti, je bilo seveda največ govora o vinu. Hvalili so ga, vodili so me od sode do sode, v mraku sem videl napis s kreda na sodih: Tokaj, Rizling, Malvazija, Saviignon...

»Sama prvovrsta vina! V tej kleti sploh ni sorte, ki bi imela manj kot 12 gradov,« tu mi pripovedovali a kmalu sem tudi sam uvidel, da je vino res prvovrstno, nekatere vrste imajo celo 13 do 13,8 gradov (maliganov).

Predsednik ni govoril na široko o delu zadruge; ni bilo časa in si nisem smel lastiti pravice, da bi jih preveč motil pri delu. Saj tu gre za izpolnitev njihove obveznosti do države. Pridelali so nad 2000 hl vina (skupno z obišnicami), od tega bodo zdaj oddali okoli 1200 hl, s čimer bi lahko napolnili nad 170.000 buteljk. Kar lep pridelek je bil letos, čeprav je toča napravila mnogo škode; zavarovalnica jim je plačala skoraj pol milijona dinarjev odškodnine.

Zadržni vinogradi merijo okrog 40 ha, samo lani so izkopali nove 3 ha. Povedali so mi tudi, koliko trt imajo, pa si prevelike številke nisem zapomnil.

»Letos se je grozde nasrkalo sonca,« mi je razlagal možak, in mi venomer znova ponujal kozarec tokajca, »čakali smo, kolikor se je pač dalo. Drugje so pa kar takoj potrgali in sedaj tarnajo, da je vina malo in da ni najboljše.«

»Zdaj ga pridejo kar sami iskat, celo z avtom, pa še bi ga radi. Včasih smo ga pa ponujali po Gorici in Vidmu in smo ga težko spravili v denar,« je pri-

povedoval 75-letni zadržnik. »Star sem že,« je nadaljeval, »a še delam. Ko mi zmanjka moči, popijem nekaj tega našega močnejšega in spet sem lahko od jutra do mraka na nogah. Toda kaj bi pisali moje ime,« me je prijel za roko, »takih je v naši zadruzi mnogo, preveč, da bi pisali o vseh.«

Zvedel sem tudi, da so letos oddali nad 12 vagonov sadja, predvsem češenj in breskev. Mnogo so pridelali tudi paradiznikov, tri vagonne so jih prodali. Nekateri sadeži so bili izredno težki, najtežji je imel 92 dkg in malo je bilo lažjih od pol kilograma.

Lani so zaslužili na storični dan po 169 din, letos bo ta številka morda večja, toda mnogo ne, saj vinska letina ni bila obilnejša in tudi vinogradov niso povečali.

Preden sem odšel, sem moral na njih željo ugotoviti, da je dobrovsko vino najboljše, kar sem jih kdajkoli pil. Nalili so mi ga še za slovo in mi pokazali pot proti Fojani, kamor sem bil namenjen — toda prišel sem v Medano?!

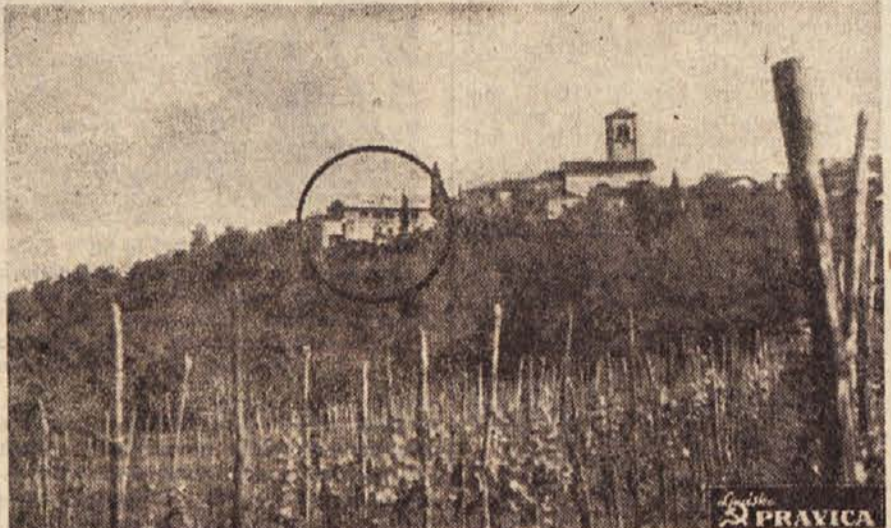
Sredi septembra pred dvema letoma smo brali skromno vest: »Preteklo ne-

jih ne, naj pride sem, saj imamo knjigovodstvo tudi v redu. Le to hočemo, da kar obljubijo, naj tudi izpolnijo!«

Pripovedovali so mi o tej obljubi. Okrajno podjetje omogoča vsem, ki so oddali sadje, nabavo tekstilnega blaga. Mnogi privatni kmetje, ki so prodali malo sadja, so že dobili svoj delež, zadruga pa je mnogo prodala in so se morda ustrašili, da bo treba preveč tekstilnega blaga. Zadržniki se razburjajo: »Zakaj so pa obljubili, saj bi mi sadje tudi brez tega tako prodali.«

Malo živine imajo, ravno toliko, da je mleko za sproti in nekaj hlevskega gnoja za prvo silo. Manjka jim krme. Res, da so spodaj pod vasjo obsežne senožeti — toda to je že v Italiji. Meje ni videti, spodaj pod klancem je, na koncu vasi. Lani so morali mnogo krme kupiti, letos je eicer nekoliko boljše, vendar bo trda predla, tudi v Brdih je poleti padlo malo dežja.

Površino vinogradov bi lahko tudi povečali, še več vina bi se dalo pridelati na teh sončnih gričih. Toda mnogo znoja je treba, da pripraviš pobočje za vinograd. Zadržniki se ne branijo tega dela: lani so povečali površino za 1 ha.

Medana v Brdih. V krogu: zadržni dom

deljo 5. t. m. je bil v Medani, ki leži ob meji sredi sončnih Brd, ustanovni občni zbor obdelovalne zadruge...«

Mnogo vode je medtem oteklo pod solkanskim mostom in mnogo novega se je zgodilo v medanski zadruzi; zadruga se je krepila, vstopali so novi zadržniki, zgradili zadržni dom, ki mu po lepoti ni enakega na Gorikem, itd. Sedaj ima zadruga nad 400 članov in le malo kmetov v vasi je še nezadržnikov. Imajo 44 ha vinogradov, ki jih bodo pa še povečali.

Precej vina so pridelali letos, vendar ne toliko kakor Dobrovčani. Toča je v Medani letos napravila milijonsko škodo in znižala količino pridelka za najmanj 1000 hl. Oddali ga bodo okrog 600 hl, toda sama prvovrsta vina.

Sadja so prodali kar cel vlak, 25 desetonskih vagonov. Gledam seznam prodanega sadja in se čudim: 1260 q češenj, 324 q breskev, 125 q smokve, 214 q sliv, 122 q ringlo, 120 q paradiznikov itd., mnogo marelic, hrušk in namiznega grozdja.

Sedelj smo na pragu ene izmed treh zadržnih klet. Neradi govorimo o svojih uspehih, o trdem in vztrajnem delu.

»Mi izpolnjujemo svoje dolžnosti,« so govorili vsi vprek, »če se komu zdi, da

Letos se je začel govoriti o nekem »čudovitem« traktorju in plugu, ki ga imajo zadržniki v Bukovici in s katerim se lahko orje nad pol metra globoko.

»To bi bilo nalašč za nas!« so dejali Brici in povedali to na zasedanju okrajnega zadržnega sveta, ki je odločil v njihovo korist: čez štiri dni bosta traktor in plug v Brdih. Toda minilo je tri tedne in v Brdih še čakajo...

Sele proti večeru sem se poslovil od prijaznih zadržnikov v Medani in se s kolosom odpravil nazaj proti Vrhovljam. Veter je raztrgal oblake in večerno sonce je zasvetilo Brda, vsaka hiša posebej je žarela v rdečkasti svetlobi. Tam je Neblo, Fojana, tam dolj Vipolze in dalje Hum, Kojsko, Cerovo, povsod so zadržniki, ki bi bili lahko za vzor večini zadrug v Sloveniji.

Zmračilo se je že, ko sem prišel v Vrhovlje. Lepo je v Brdih v tem času, ozračje je polno veselih glasov; pod vasjo pojejo otroci, nekje laja pes, v hiši hrešči radio... Na svetlem obzorju so se ostro začrtovali grički, na katerih so kot kupi kamele čepelje vasi. Spodaj v dolini je šumela Soča, bučno kot hudournik. Po strmi cesti pa je od Plav navzgor rohnal avtobus.

MALIK ZAVIRA DELO VARNOSTNEGA SVETA

Lake Success, 27. nov. (Tanjug). Vsa današnja seja Varnostnega sveta, ki se je prvič udeležil tudi zastopnik LR Kitajske, je bila posvečena razpravljanju o postopku, ki ga je sprožil sovjetski delegat Malik Takoj, ko se je začela današnja seja Sveta in ko je predsednik dr. Aleš Bebler sporočil, da je na dnevnem redu pritožba zaradi napada proti Formozi in pritožba zoper napad na Korejo, je sovjetski delegat Malik nastopil proti temu, da je prišlo na dnevni red vprašanje napada na Korejo. Vendar pa je med razpravljanjem le privolil v to, da se obravnava ob vprašanji, ki ju je dal na dnevni red predsednik Sveta, vendar samo s pogojem, da se druga točka označi kot »pritožba zaradi ameriškega napada na Korejo«. Ameriški delegat se je izrekel za to, da se povežeta obe točki dnevnega reda, ker se tičeta iste stvari, in da se je treba držati poslovnika.

Sovjetski delegat je podal nato predlog za resolucijo, v kateri je zahteval, da se naj vprašanje korejskega spopada vzame z dnevnega reda. Ta sovjetski predlog pa je Varnostni svet zavrnil s sedmimi glasovi proti enemu, trije pa so se vzdržali.

Predsednik Varnostnega sveta je nato sporočil, da je s tem razprava o dnevnem

nem redu izčrpana in sprejet prvoten predlog, da naj se povežeta vprašanja o Formozi in Koreji. Nato je pozval delegacijo LR Kitajske in zastopnika Južne Koreje, naj zavzameta svoji mestj za mizo Sveta. Vendar pa je sovjetski delegat znova skušal sprožiti razpravo o vprašanju postopka in vztrajal na tem,

Razprava o pritožbi SZ zaradi ameriškega napada na Formozo

Flushing Meadows, 27. nov. (Tanjug). Politični odbor Generalne skupščine je nadaljeval razpravo o pritožbi Sovjetske zveze zaradi ameriškega napada na Kitajsko. Današnje seje političnega odbora se je udeležila tudi delegacija LR Kitajske.

Prvi je govoril na današnji seji sovjetski zunanji minister Višinski, ki je obsodil ukaz predsednika Trumana sedmemu ameriškemu brodojvu v zvezi s Formozo kot »odkrit in jasen napad na Kitajsko«. Dodal je, da so takoj nato poslali ameriške sile na otok in začeli izvajati blokado, katere posledica je bila, da so postala pristanišča na Formozi oporišča za ameriško mornarico. Višinski je dejal, da so na Tajvan nato poslali tudi oddelke ameriških letalskih sil, s čimer so ZDA protizakonito zasedle ta otok.

»Narodi Jugoslavije se ne morejo sprizniti z dejstvom, da danes človeštvo lahko izbira samo med hegemonijo te ali druge velike sile. Ne, mi sodimo, da je še druga pot, to pa je pot narpone, toda neogibno demokratične borbe za svet svobodnih in enakopravnih narodov, za demokratične odnose med narodi, proti vmešavanju tujih sil v njihovo notranje življenje in za enakopravnost ter vsestransko sodelovanje narodov na vseh področjih življenja.« V teh besedah, ki jih je terekel tovariš Edvard Kardelj na plenarni seji Generalne skupščine OZN, je v najbolj strinjani obliki očitana zunanja politika socialistične Jugoslavije kakor tudi njen mednarodni položaj. Tako zunanjo politiko lahko dosledno vodi le država, ki je tudi v svojem notranjem razvoju šla na pot odločne graditve svetlejših bodočnosti svojih narodov, ki se zaveda težav te poti, jih pozna in spoznava ter jih lahko premaguje prav zato, ker je država ljudstva. V današnjem mednarodnem položaju, ko je svetovni mir v resni zagati, ko se velike sile borijo za prevlado v svetu, je taka zunanja politika naše domovine in njena odločna borba na vseh mednarodnih forumih močna opora milijonskim množicam tako malih kakor velikih narodov, svetel zglede, kako se je treba boriti za svojo neodvisnost, hkrati pa tudi za neodvisnost drugih narodov.

Delo jugoslovanske delegacije v Organizaciji združenih narodov je pomemben prispevek v konkretnem izvajanju načel socialistične zunanje politike. Naša delegacija je na tem zasedanju Generalne skupščine dala vrsto predlogov, ki so namenjeni utrditvi Organizacije združenih narodov kot mednarodnega organa, ki ima za najvažnejšo nalogo krepitev miru. Ta najvažnejši mednarodni forum so skušala velike sile izrabiti bodisi za propagandno tribuno, s pomočjo katere bi lahko uveljavljale v svetu in s frazami prikrivale hegemonistične namene, bodisi za glasovalni stroj, ki bi omogočal vedno večje vmešavanje v življenje posameznih držav. Jugoslovanska delegacija je ostro nastopila proti tem poskusom in s svojimi nastopi povedala odločno borbo, da bi OZN uspešno prestala to doslej najtežjo preizkušnjo, ki je odraz mednarodnega položaja. S svojimi predlogi o dolžnostih držav ob izbruhu sovražnosti, o ustanovitvi komisije za dobre usluge itd. je s besedami francoskega delegata povedano »pokazala s prstom na vprašanja, da bi zaprla praznine v obrambi proti agresiji«. Dejstvo, da je bila resolucija o dolžnostih držav ob izbruhu sovražnosti sprejeta s ogromno večino glasov in da je naletela pri mednarodni javnosti na navdušeno odobravanje, kaže na velik pomen tega predloga, ki je namenjen zaščiti miru. Predlog o dolžnostih držav ob izbruhu sovražnosti daje možnost, da se vsak izbruh sovražnosti zatne že v kalu, odpravlja dvom o tem, kdo je napadalec in že s tem otekoča napadalnost ter omogoča učinkovitejšo posege OZN za obrambo miru. Komisija za dobre usluge pa je odstranila vrzel v delu OZN za obrambo miru. Niti Varnostni svet, niti Generalna skupščina nista tako urejena, da bi lahko sproti odstranjevala nevarnosti rušenja dobrih odnosov, ki nosi v sebi nevarnost za mir. Varnostni svet obravnava spore, ki jasno pritrjuje miru, ne havi pa se z vprašanji, ki še ne spravljajo miru v neposredno nevarnost. Generalna skupščina pa se havi pretežno s splošnimi vprašanji miru in njen široki sestav ter ne stalnost dela ne dopušča, da bi obravnavala in pomagala reševati posamezna vprašanja, ki so med državami sporna. Komisija za dobre usluge, ki jo je pred-

lagala jugoslovanska delegacija, pa je organ, ki bi pomagal reševati ta vprašanja s svojimi nasveti, uslugami ter neposrednimi razgovori. Dejstvo, da je le pomembne predloge dala mala država, ki se odločno bori za svojo neodvisnost, je močno izpodbudilo tudi druge narode in še mnogo bolj dignito ugled naše domovine.

Odbori in komisije OZN ter Generalne skupščine so obravnavali tudi vrsto vprašanj, ki se tičejo neodvisnosti narodov. Sem spada med drugim tudi vprašanje kolonij in kolonialnih narodov. Jugoslovanska delegacija je, nenehno dosledna svojim načelom socialistične zunanje politike, branila pravico teh narodov do neodvisnosti. Ostro je nastopala proti tako imenovani kolonialni klavzuri in za vsestranski razvoj ter človečanske pravice kolonialnih narodov. Vprašanje odvisnih narodov je povezovala z dejstvom, da preprečevanje azijskim, afriškimi in pacifiškimi narodom, ki hočejo organizirati svoje države v soglasju s željami svojega ljudstva, samo škoduje stvari mednarodnega miru. Odločno je podprla predlog 12 držav, ki določa neodvisnost Libije, nastopala je proti rasni diskriminaciji Indijcev v Južnoafriški uniji, za odpravo telesnih kazni na ozemljih pod skrbstvom itd. itd. Podprla je vsak predlog, ki lahko v kakršni koli obliki koristi kolonialnim in odvisnim narodom, ostro pa je zavračala vse poskuse, s katerimi so hotele nekatere sile izkoristiti sedanj mednarodni položaj za razširitev svojih posebnih pravic na račun neodvisnosti narodov.

Med prvimi vprašanji, ki jih je obravnavala Generalna skupščina OZN, je bila razširitev njenih pooblastil. Naša delegacija je ta predlog, ki predvideva sklicanje Generalne skupščine v roku 24 ur v primeru, da bi bila dejavnost Varnostnega sveta za ohranitev miru zaradi uporabe veta onemogočena, odločno podprla. Dala pa je tudi svoje dopolnilne predloge, ki določajo, da bo Generalna skupščina na takem izrednem zasedanju obravnavala samo tista vprašanja, ki se nanašajo na ogrožanje miru in da se akcija OZN ne more izrabiti za vmešavanje v notranje zadeve držav, proti narodnosvobodilnim gibanjem. Pri tem, kakor tudi pri številnih drugih predlogih, je prišla močno do izraza hegemonistična politika, ki jo je v imenu ruske birokracije izvajala sovjetska delegacija. Višinski je nastopal proti temu predlogu z jasnimi ciljem: za vsako ceno ohraniti vsemogočnost veta. S svojimi nastopi se je sovjetska delegacija pred svetovnim javnim mnenjem močno razkrinkala. Pravice velikih sil so ji bile vedno važnejše kakor pa svetovni mir. Jugoslovanska delegacija pa se je pri glasovanju za te predloge zavedala, da novi mehanizem OZN pomeni, da niti ena velika sila ne more preprečiti kolektivne akcije Združenih narodov proti napadalcu.

Medtem ko je zasedala Generalna skupščina, je na Koreji divjala korejska vojna, ki so jo povzročili hegemonistični apetiti sovjetske birokratske kaste. Korejsko vprašanje je bilo zaradi tega dolgo časa predmet burnih razprav v odborih OZN in v Varnostnem svetu. Jugoslovanska delegacija je v teh razpravah in pri glasovanju nastopala za izvedbo voliev na Koreji pod nadzorstvom OZN, za ustvaritev združene, neodvisne in demokratične Koreje, za njeno gospodarsko obnovo, pomoč korejskemu prebivalstvu in za ustanovitev komisije OZN za združitev in obnovo Koreje. Ostro pa je nastopala proti tistim sovjetskim predlogom, ki so imeli za cilj uveljaviti oblast sovjetske birokracije v tem delu sveta, in razkrinkavala bistvo teh predlogov, nastopala pa je tudi proti tistim predlogom, ki ne zagotavljajo dejanske neodvisnosti korejskega ljudstva. Stališče Jugoslavije do korejskega vprašanja je bilo dolgo časa predmet velikega zanimanja mednarodne javnosti. Naši narodi so s svojo doslednostjo opravičili zaupanje mednarodnega javnega mnenja in tudi prispevali k razjasnitvi bistva korejskega spora. Dejstvo, da je Jugoslavija tudi v tem vprašanju nastopala samostojno, neodvisno od politike velikih sil, je še povečalo prepričanje množic v možnost, da mala država vodi lahko neodvisno politiko tudi takrat, ko gre za najtežja vprašanja.

V vsem tem stališčem naše delegacije v OZN, ki so samo del njene dejavnosti, je treba pritiesti še odločno podporo silam, ki streme za sprejem LR Kitajske v OZN, borbo za nadaljevanje dela Mednarodnega dejčega fonda za pomoč nerazvitim deželam, za uveljavljanje konvencije proti zločinu genocida, za uspešnejše delo Varnostnega sveta, Skrbstvenega sveta, Ekonomsko socialnega sveta itd. itd.

Vrsta vprašanj, ki dokazujejo napetost in doslednost naše zunanje politike, je skoraj neizčrpna. Kratak pregled dela naše delegacije v OZN, ki je samo odraz naše vsakodnevnne dejavnosti v odnosih z drugimi narodi, nam kaže mesto, ki si ga je Jugoslavija priborila v svetu. Varnost načelom marksizma-leninizma in socialistični graditvi tako v naši notranji kakor tudi zunanji politiki, to je bistvo našega dela in življenja. Znebili smo se iluzij in stvarnosti odkrito pogledali v obraz. Borimo se za mir in enakopravnost med narodi. Pot, po kateri gremo, je pot graditve novega družbenega reda ob izkoriščanju tako mednarodnih kakor notranjih pojnov. Naša pot je krepki tudi napredne revolucionarne množice v svetu, ki rastejo v mogočno silo.

Danes, ko praznujemo praznik vseh naših narodov, obletnico republike, smo upravičeno lahko ponosni na mesto, ki ga zarezava v svetu naša domovina. Položaj, ki smo si ga ustvarili sami s svojo enotnostjo in doslednostjo, pa nam je zagotovilo, da bomo lahko navzlic viharim časom in vsem oviram začelo delo uspešno nadaljevali Poleg rseh drugih stvari nam je za to porok tudi naš ugled v svetu.

PROTINAPAD SEVERNIH ČET SE JE RAZŠIRIL NA SREDNJO IN VZHODNO FRONTO

Tokio, 28. nov. Jutranje poročilo generala Mac Arthura daje pregled položaja na fronti. Ves drugi južnokorejski korpus se je ponovno umaknil na področju Tokčouna. Prvi južnokorejski diviziji je na tem področju uspelo z močnimi protinapadi zavzeti večeraj izgubljene položaje. Vse enote 25. ameriške divizije so se tudi umaknile, da bi »popravile frontno črto«. IZpostavljene severnokorejske in kitajske enote so prispele danes do Mengšana, ki leži 30 km jugozahodno od Tokčouna.

Po vesti United Pressa so se severnokorejski in kitajski protinapadi razširili

tudi na srednjo in vzhodno korejsko fronto. Številne kitajske enote so izvedle davi močne protinapade na ameriško divizijo mornariške pehote na področju rezervoarja Čosin. Ta divizija je dobila večeraj ukaz, da izvede napad na zaledje severnokorejskih položajev in tako oslabi sedanjo udarno silo kitajskih in severnokorejskih napadov na področju Tokčouna.

Na vzhodni obali severno od Congšina so izvedle severnokorejske čete močan protinapad tudi na južnokorejsko divizijo »Kapitol« in jo prisilile k manjšemu umiku.

LR Kitajska ni bila sprejeta v UNICEF

Lake Success, 28. nov. Svet Mednarodnega dečjega fonda je večeraj dvakrat glasoval o vstopu LR Kitajske v ta svet. Pri obeh glasovanjih je bil izid leti: 12 držav se je izjavilo za vstop LR Kitajske v svet prav tolikšno število držav pa se je izjavilo proti. Francoski delegat se je vzdržal glasovanja. Po pravilniku sveta ne more biti LR Kitajska sprejeta v svet Mednarodnega dečjega fonda, ker tudi pri drugem glasovanju ni dobila potrebne večine.

Dekle iz Dobrovega v vinogradu

PRED PREMIERO NOVEGA SLOVENSKEGA

umetniškega filma

»SE BO KDAJ POMLAD«

V kratkem bo v Ljubljani premiera drugega slovenskega umetniškega filma »Se bo kdaj pomlad«, filma, katerega je naša javnost nestrpnost čakala že pol drugo leto pod naslovom »Trsta«.

Izmed maloštevilnih predloženih scenarijev se je podjetej po nasvetu umetniškega sveta odločilo za »Trsta« književnika Franceta Bevka, režijo pa je zaupalo realizatorju prvega umetniškega filma, režiserju F. Stiglicu, ki sta mu asistiral režiserja Zv. Sintič in Jane Kavčič.

Vsak izmed važnejših sodelujočih je dobil tako knjigo, ki je s tem postala ležalni zakon ekipe. Filmsko glasbo je v času nastajanja filma skomponiral profesor Marjan Lipovšek, izvaja pa jo orkester Slovenske filharmonije, dirigent Jakov Cipeč.

Ostali člani ali sodelavci enomalne ekipe so bili: za masko slikarica Mara Kralj z asistentko Berto Tekavec, narčne za kostume je izdelala Vera Slapar, gradnje Ludvik Tončič, makete in kašerska dela je opravil Jerko, zvok je posnel mojster Herman Kokovec, montažo je oskrbel Milka Badjura z asistentko Darinko Peršin, tajnica snemanja je bila Cveta Sabo, vodja snemanja je bil Lojze Goršič, obsežna organizacijska dela pa je vodil direktor filma Mladen Kozina s pomočnikom Gorazdom Končarjem.

Glavne in važnejše vloge so igrali poklicni igralci dramskih gledališč Ljubljane (Avgusta Danilo, Lojze Polokar, Vladimir Skrbiniček, Stane Sever, Stane Potokar, Dušan Skedi in Zupan Jože), Reke (Gerner Eliza, Della Noce Flavio, Alessandro Damiani, Carlo Montini, Sandro Bianchi, Vjekoslav Bonafaci in Benetelli Marcello), Trsta (Modest Sancin in Josip Fišer), član ljubljanskega mestnega gledališča Pero Škerlj, amaterskega v Piranu Marcello Michelini, diletantskega v Trbovljah Anica Kužnik, slušateljica Igralske akademije v Ljubljani Mira Bedenk, v važni karaktirni vlogi Slavica Kraševc, nastopajo pa še igralci Zupančič Mirko, Kurent Andrej, Gunzer Franc in Pavla Kovič, delavci v ladjedelnici, partizani, prebivalci Trsta, Nemci, italijanski agenti in množica. V bojnih scenah sodelujejo kopnene, pomorske in zračne jedinice JA. Nastopajoči govorijo v filmu slovensko, italijansko in nemško.

Ekipe je več mesecev snemala v reški ladjedelnici. Prav pogosto je delala zdržena ponoč in podnevi s kratkimi odmori za počitek. Množice scene so bile posnete na raznih krajih, tako med drugim v Ljubljani na Napoleonomem trgu. Notranji posnetki so stekli v malem ateljeju v Trnovem, za nekatero prizore, kot n. pr. za obešanje talcev iz rižarne, pred SS-komando pa so v Trnovem zgradili zunanje objekte, ki so identični z originalnimi stavbami v Trstu. Privikrat so uporabljali tudi makete, t. j. miniaturne objekte, ki pa so natančna in nič n. pr. kaznišnice v rižarni, mestne hiše itd.

Filmska vsebina so paralelni dogodki dogajanja v prvem filmu »Na svoji zemlji« in nadaljevanje z različno, da odigravajo v drugem ambientu. Spomladi 1945, je ozračje v tržaški ladjedelnici nalezljivo do skrajnosti. Na eni strani okupator v bližajoči se agoniji, globoko v ilegali pa organizirani delavski bataljoni bratsko povezanih Italijanov in Slovencev, pripravljeni na zadnji udar, ki bo sledil v danem trenutku kot rezultat zagrizene, dolgotrajne podtalne borbe zavrednega dela delovnih množic. Komendant ladjedelniskega bataljona je stari proletarski borec Just Pertot (Lojze Potokar), v njegovem pariožem štabu so Moro (Marcello Michelini), nesebični in požrtvovalni Karlo (Alessandro Damiani) in komendant rajonskega štaba Borut (Stane Sever), ki sporazumno z mestnim poveljstvom odporiškega gibanja vodi podtalno borbo. Za nasprotnika organiziranemu delavskemu odporu je tu nacistični major, SS-

Obersturmführer Schmiedke (Vladimir Skrbiniček) s svojim prezkusenim policijskim aparatom in policijskim komisarjem Donatijem (Blanchi Sandro) in opasnim ravnateljem ladjedelnice Olivo (Carlo Montini) kot predstavnikom tržaške reakcije.

Nacisti in fašisti zasledujejo in hajkajo aktiviste, toda to samo še bolj razvema upornike. Mednje zalezejo izdajalci, in aktivist (Dore) je žrtev, komaj se rešita Borut in njegova kurirka Vida (Mira Bedenk). Odgovor upornikov je množična trošilna in napisna akcija, sabotaža v ladjedelnici, razoroževanje okupatorjevih patrulj. Policija besni, ker ne najde krivcev. Zgrabijo talce, ljudi, ki jih pokaže delavski nadzornik in vohun Menin (Josip Fišer). Za rešetkami v rižarni čaka petdeset ljudi... Ta ukrep pretrese starega Piera (Della Noce Flavio), ki svari in prigovarja, da bi še počakali. Spre se s tovariši, celó s svojim sinom Karlom, ki odhaja na drzno akcijo: podminira nemško municijsko skladi-

ženi bojni čolni. Toda v zraku zabrni, iz jutranjega mraka se spuste bombniki in bombardirajo sovražne MAS-e. Just zavzeto zakriči: »Naša vojska! Naša aviacija!»

Zdaj se hitro podtrajajo zadnje postojanke. V mestu so tanki in vojska naskakuje justično palačo, itd., itd. Uporniki in vojska se združijo. Zastave. Pesmi. Vriski. Opojnost svobode. Tiha sreča Vide in Boruta...

Trst je osvobojen. Za jugoslovanskimi osvoboditelji vkorakajo zavezniki. Je vse v redu?

Dnevi minevajo. Angleška križarka je zasidrana in odprtine njenih topov gledajo proti mestu. Inženir Oliva je bil pobegnil, zdaj se spet javlja, in ali je z njim prišla tesna vest, da bodo jugoslovanske jedinice odšle iz mesta? Vse govori o tem. Kam odhajajo ti tanki?

Tako nenadoma se je vse zrušilo... Spet smo v ladjedelnici. Direktor Oliva? Da. On. Direktor ladjedelnice kot nekdo. In Just Pertot! Spet mrk.

Prizor iz filma »Se bo kdaj pomlad«

še. Hip pred eksplozijo se v nemškem baru še zabavajo, prepirajo ter opijajo v rastočem strahu pred bližnjim polomom Schmiedke, Donati in Oliva z zvodljivo lepoticom Anamarijo (Eliza Gerner). Silovita detonacija municije jih razbesni in za povračilo obesimo pet talcev iz rižarne. Javno na ulici.

Borut neumorno dela in se izpostavlja. Sled pripelje policijo do Borutove matere Mariete (Slavica Kraševc), in kurirke Vide, ki pa ničesar ne priznata.

Karlo in Anda sta tačas z zvijačo pripeljala orožje v mesto. Vročica narašča, partizanski odredi in jedinice JA gonijo sovražnika vse bliže k morju. Delavci se oborožujejo, skrbno stražijo ladjedelnico in čakajo na dogovorjeno znamenje, nakaar bodo udarili.

Reka je padla. Nestrpnost je na višku. Nenadoma zatulijo sirene — dogovorjeno znamenje! Vse zgrabi za orožje, padejo streli in ulica se razvname v spopadu s kletim nasprotnikom. Borci iz ladjedelnice odbijajo nemške in fašistične napade, kljubujejo napadom s kopnega in z morja. Piero je smrtno ranjen, a ko umira, prikorakajo prvi partizani. Vrsti se napad za napadom na utrjeno nemško gnezdo v nekem skladišču, istočasno pa odbijajo napade z morja. Tam so MAS-i, sovražni hitri in dobro oboro-

trd, stisne pest rekoč: »Tudi mi smo še tu! Trdno veruje, kot veruje v pomlad, ki se po viharjih spet vrne.

Strokovno oceno, ki bo povedala, če in kako je bila rešena umetniška naloga, bo mogoče podati šele po premieri. S to ugotovitvijo bi bil pričujoči, zgolj informativni članek izrpan. Vendar pa bi zaključili s to mislijo: v prvih petih letih rasti naše kinematografije, se je dvignila zahtevnost naše kino-publike, kritični odnos se je zaostрил in se torej mera cene postavila za črto višje. Vzporedno s to zahtevnostjo je rastle tudi zavest in ustvarjalnost filmskih delavcev, zato pričakujemo, da bo ta drugi umetniški film zadovoljivi pričakovanje in da ga ne bo zmanjšalo to — pri čemer računamo na politično zrelost obiskovalcev naših kinematografov, — če bo tudi ta drugi film obravnaval snov iz naše narodnoosvobodilne borbe, kajti le prepogosto se slidi, da so se ljudje naveličali gledati vojne filme. Zavedajmo se, da je to vojni film iz naše stvarnosti, da nam je zaradi tega blizu in del nas samih. Prvenec »Na svoji zemlji« sledi drugi »Se bo kdaj pomlad«, ki ima svoj specifični zaplet in razplet, nove oblike in usode, je torej umetniško delo najmlajše, sedme umetnosti. Zelimu mo topel sprejem pri naših gledalcih. —az.

Makedonske kulturne vesti

»Teden narodne kulture ljudske republike Makedonije«, ki se je obhajal v času od 2. do 8. julija t. l. (o njem je »Ljudska pravica« že poročala) ni bil samo posvečen proslavi prve petletnice obstoja svobodno in samostojne ljudske republike Makedonije, temveč je bil tudi zaključek kulturnega in prosvetnega dela v bratski Makedoniji za sezono 1949-50. V novi sezoni je delo zdaj že v polnem teku.

»Makedonsko narodno gledališče« v Skoplju (ki ima Dramo in Opero z baletnim zborom), je ob začetku nove sezone nekajkrat ponovilo stari spored, prva premiera pa je bila dne 8. t. m. drama »Globoke so korenine«. S to uprizoritvijo je Drama »Makedonskega narodnega gledališča« začela zjemati v svoj spored tudi napredno zahodno dramsko literaturo in s tem mašiti vrzel, ki je v sporednih makedonskih gledališčih zljala že ves čas od konca druge svetovne vojne sem in so jo že neprijetno občutili.

»Mestno ljudsko gledališče« v Bitolju, drugem največjem mestu LR Makedonije, si je izbralo kot prvo povečanje svojega dosedanjega sporeda prav tako dramo »Globoke so korenine«.

Dne 11. oktobra t. l. (na dan, ko makedonski narod vsako leto praznuje obletnico dneva, ko je makedonsko ljudstvo leta 1941 vstopilo v narodnoosvobodilno borbo ob strani ostalih jugoslovanskih narodov so v Tetovu odprli novo mestno ljudsko gledališče. Število mestnih ljudskih gledališč v Makedoniji je tako naraslo na 12.

Zdaj je zopet delujoče v polnem obsegu tudi makedonska stalna mestna lutkovna gledališča. Tudi njihovo število je naraslo, ker so je stalnima lutkovnima gledališčema v Skoplju in Bitolju. To jesen pridružijo še »Mestno lutkovno gledališče« v Strumici. Objavilo je tudi že koncertno življenje. Med reproduktivnimi umetniki iz bratskih republik, ki so že v novi sezoni gostovali v

Makedoniji, sta bila tudi slovenska violiniška Jelka Stanič-Krek in slovenski klavirski veleposljetar Anton Trost, oba iz Ljubljane. Dne 16. oktobra sta priredila v Skoplju lepo uspel koncert. Leto ino jesen smo dobili tudi »Makedonsko filharmonijo«, a sediščem v Skoplju. Ustanovljena je bila 5. novembra t. l., takoj naslednji večer pa je priredila svoj prvi koncert s programom, sestavljenim iz del Mozarta, Beethovna in Webera. Razvila se je iz »Makedonskega simfoničnega orkestra«. (Ta je nastopil v Ohridu med tednom narodne kulture LRM) in je sam izšel iz »Makedonskega državnega orkestra« ustanovljenega šele po koncu druge svetovne vojne.

Skopje je nedavno dobilo tudi »Institut za folklor (= narodopis)«, prvi svoje vrste LR v Makedoniji. Njegova naloga je organizacija dela za zbiranje, raziskovanje in ohranjanje izredno velikega in zanimivega narodopisnega bogastva makedonskega naroda — pa tudi narodnih manjšin, življenj na ozemlju LR Makedonije.

»Teden ljudskega prosvetljenja« je bil v času od 1. do 7. novembra t. l. Njegova naloga je bila sprožiti borbo proti zadnjim ostankom nepismenosti ter poživiti delo po ljudskih knjižnicah, ljudskih čitalnicah in ljudskih univerzah v Makedoniji. Siptarska (= albanska) narodna manjšina, najštevilnejša v LR Makedoniji, je dobila v FLR Jugoslaviji že mnogo osnovnih šol in gimnazij v Tetovu, to jesen pa je je ljudska oblast v svoji skrbi za napredek manjšin obvezala še s siptarskim učiteljskim v Tetovu.

V Skoplju so letos pomladi odprli stalno »Državno manjšinsko gledališče«, ki prireja predstave v siptarskem in turškem jeziku. Turški odsek tega gledališča ima v načrtu letošnjo sezono gostovanje v vseh večjih makedonskih krajih, kjer prebivajo druga turki. (Ti so po svojem etnično druga naj-

Pogled na slovensko izvirno knjigo v letu 1950

Ce je slovenska knjiga v dobi pred drugo svetovno vojno le prebeto obležala na policah, se imamo danes relativno visokim nakladam in še večjemu številu bralcev ter njihovi visoki kupni moči zahvaliti, da knjiga danes prodira v množice. Lepšega si pravzaprav reš ne moremo želeti. Zaradi dveh razlogov — pomanjkanja papirja in premajhne zmogljivosti naših tiskarn — je slovenska knjiga doživela po prvih letih vzpona dokaj občuten padeč in naše založbe ne morejo izpolnjevati programov. Te ovire bo naša industrija v nekaj letih premostila — že sedaj pa je dodeljeno našim založbam toliko papirja, da bo zaostanek kmalu poravnal.

Danes ne bo odveč, če vržemo samo kratek in površen pogled na slovensko izvirno knjigo. V tem članku ne gre za bibliografsko natančnost, kajti točen pregled bo prinesla šele prihodnja številka »Slovenskega knjižnega trga«, ki pa še ni izšla.

Dobili smo šest novih izvirnih zbirk v vezani besedi, od teh so kar tri mladinske. Dve je napisala Vera Albrehtova (»Mi gradimo«, »Orehic«), tretja pa je Šilihova »Pravljica o carjeviču Jeruslanu« v preprestitvi Pavla Golie. Dve zbirki sta dveh mladih pesnikov: Franceta Kosmača (»Kurent in smrt«, ki mu je to že druga zbirka) in Ade Škerl (»Senca v srcu«, ki je to njena prva knjiga). Starejšo generacijo zastopa samo Vida Taufer (»Izbrani listi«). Ostali pesniki letos niso nastopali s samostojnimi in novimi pesniškimi zbirkami, toda mnoge se pripravljajo.

Pomembnejši so ponatisi starejših pesniških del. Tako smo takoj v začetku leta dobili Zbrano delo Dragotina Ketteja v dveh zvezkih, od katerih prvi obsega poezijo in drugi prozo (uredil in z opombami opremil dr. France Koblar) in Kajuhove pesmi (Dušan Moravec). V posebni brošurici so izšli Kettejeve »Otroške pesmi in povesti«. Zelo pomembne so »Pesmi« Iga Grudna z življenjepisom Filipa Kalana v uredništvu Frana Albrehta in pa drobna knjižica Grudnovih pesmi za mladino »Na Krasu«. Zupančičeve Izbrane pesmi v miniaturni izdaji, ki jih je uredil Janko Glazer, in pa peti zvezek njegovih Zbranih del, kjer so poleg poslednjih njegovih pesniških del zbrani tudi njegovi kritični spisi, politični govori in članki, sodi prav tako v vsako knjižno zbirko. Zelo lepa je tudi izdaja Golieve mladinske igre »Snežulčica«, ki je bogato ilustrirana.

Pri poeziji se je treba ozreti tudi na prevode. Tu moramo zabeležiti zlasti dve pomembni izdaji, izbor Goethejevih pesmi, pri katerem je sodelovalo kar deset naših najboljših prevajalcev (urednik Fran Albrecht) in Puškinovih pesmi (prevedel in uredil Mile Klopčič). Dobili smo tudi malo knjižico Li-Taj-Pojevih pesmi v prevodu Alojza Gradnika in Krilovljevih basni v prevodu Mileta Klopčiča.

Mnogo bogatejša je izvirna proza. Predvsem imamo tu povest Juša Kozaka »Gašper Oate«, ki je izšla poleg brčice »Agrarna reforma«. Za novo leto smo dobili Miška Kranjca »Pisarnico«, I. knjigo. Mlada pisateljica Mimi Malenšek-Konič je izdala letos kar tri izvirne romane: »Matjaža«, drugi del romana »V življenje« in roman »Kovinarji« iz življenja Gorenjske, zlasti Jesenic med vojno. Pomembna obogatitev za naš knjižni

trg je bilo tudi pet zbirk povesti in novel, ki so jih napisali Ignac Koprivec (»Seestanki«), Janez Gradišnik (»Pot iz noči«), Milan Sega (»Balada o lastovki«), Karel Grablješek (»V novi svet«) in Ferdo Godina (»Preproste zgodbe«). Milan Sega je poleg tega izdal nedavno še »Zgodbe o živalih«. Zanimiv je tudi roman »Pod klavdom« padlega borca Toneta Cufarja, ki je ostal po njegovi smrti v rokopisu. V manjših knjižicah so izšli še Seliskarjevi »Liščiki« in Katarine Spurove »Pod eno streho«. Nedvomno je treba tu ugotoviti, da večina naših pisateljev že zajema snov iz osvobodilnega boja in sodobne stvarnosti.

Dobili smo tudi pomembne izdaje starejših del. Zbrano delo Janka Keršnika II. del (uredil in z opombami opremil Anton Ovirik), »Maske« Juša Kozaka, Milčinskega »Ptičji brez gnezda«, »Doberdob« Prežihovega Voranca, »Kontrolor Skrobkar« Lojza Kraigherja, »V koroskih gorah« Ksaverja Meška in slikanice »Gospod in hruške« Mileta Klopčiča.

Dramskih del smo dobili letos samo igre Pucove »Operacija« in lutkovno mro Gerlovič Alenke »Jurček in trije razbojniki«. Od starejših del pa Linhartovo »Zupanovo Misko« s Smoletovim »Varhom«.

Da bo slika izvirnih knjig popolnejša, ne smemo pozabiti tudi na izvirna znanstvena dela. Tu lahko, da se omejimo samo na najvažnejše, naštejemo vrsto pomembnih del. Predvsem je tu Slovenski pravopis in nekaj slovarjev, Stele Franc: »Slovenski slikarje« (s 126 celostranskimi reprodukcijami), Božo Škerlj: »Razvoj sloveka«, Pintar: »Kratka zgodovina slovenske medicine«, Zel: »Clovek in ocean«, Grobning: »Zborovodja«, Geštrin Ferdo-Melik Vasišij: »Slovenska zgodovina«, »Dokumenti o razvoju ljudske oblasti v uredništvu dr. Maksa Snuderla in »Zgodovina ljudske oblasti istega avtorja. Tudi filozofska in pravna fakulteta sta izdali dva zbornika znanstvenih razprav.

S tem seveda slika slovenskega knjižnega trga še nikakor ni izrpana. Morali bi pristeti še lepo vrsto političnih, strokovnih, zdravstvenih, poljudnoznanstvenih, šolskih, glasbenih in drugih publikacij, med katerimi je tudi precej izvirnih. Slovenski knjižni trg je letos obogatel za precej pomembnih prevodov klasikov marksizma-leninizma, za vrsto pomembnih tujih, leposlovnih in znanstvenih del, ki jih na tem mestu ni mogoče naštevati. Ce je število zgoraj naštetih izvirnih slovenskih knjig nekoliko skromno, je to deloma krivda že omenjenih objektivnih težav, treba je pa tudi vedeti, da naši pisatelji in pesniki mnogo objavljajo v naših revijah, ki so letos večinoma dokaj redno prihajale med naročnike.

Slovenske založbe posvečajo izvirni slovenski knjigi vso skrb, morda bi eicer težko rekli, da večjo kakor prevodom, dasi bi to želeli. Prav gotovo pa drži, da je deložna skrb in ljubezni bolj kakor kdaj koli v preteklosti. Tudi bralci segajo po njej kakor še nikoli. Zato si tjembolj želimo, da bi tudi naši klasiki (Cankar) hitreje in redneje izhajali. Tudi literarno zgodovinskih del pogrešamo.

NOVI DOKUMENTI našega osvobodilnega boja

Med dokumentarnimi filmi našega »Triglava« podjetja bomo še letos videli film, ki nas bo v vrsti dosedanjih posebej pritegnil, čeprav bo tehnično manj dovršen, filmsko manj izrazit, umetniško manj ambiciozen. Vse te pomanjkljivosti se namreč skrijejo pred dejstvom, da je to originalni material iz časa narodnoosvobodilnega boja, da gre za avtentične posnetke nekaterih strani iz našega revolucionarnega obdobja. Pomanjkljivosti mu torej ne le ne zmanjšujejo vrednosti in pomena, marveč pričajo po svoji strani o izredno težkih okoliščinah, v katerih je film nastal. In končno — prav od teh početkov sem tudi datira naša kinematografija.

Ljudje pri Triglav-filmu so se potrebe, da napravijo to dragoceno gradivo dostopno najširšemu krogu ljudi, ves čas zavedali, vendar pa so z izdajo odlašali do danes. Do zadnjega so namreč upali, da nam bodo iz Sovjetske zveze le vrnili

naše filme, ki nam jih je sredi bojev odnesla vojaška mislija, da jih tem razvije in shrani do konca vojne. Ker nam filme kljub številnim intervencijam nisočje vrnili (tako smo prišli ob najzanimivejši, najbolj zgovoren material, saj to so posnetki nekaterih bitk, tako na primer za Črni vrh) in ker je preostali material edini te vrste v Jugoslaviji (ob napadu na Drvar je bilo uničeno vse filmsko gradivo Vrhovnega štaba) so se končno odločili, da izdajo pač to, s čimer še razpolagamo.

Dogodke, ki so jih v partizanih posneli B. Jakac, Č. Škodlar in Viršek, je sedaj kronološko povezal režiser Jože Gale. Dasi je posnetega materiala okoli 1300 do 1400 m (večina na ozki trak), je morala zaradi nejasnosti ob prenosu z ozkega na široki trak odpasti več kot polovica posnetkov.

Prvi filmski dokumenti so ohranjeni iz časa italijanske kapitulacije; videli bomo osvobodeni Turjaški grad in nato življenje v Kočevju, kjer se prav tedaj snide kočevski zbor. Sledijo posnetki med roško ofenzivo; člani IO OF in CK KPS na Rogu; rušenje viadukta pri Otovu v Beli krajini; uničene vasi; brigade na pohodu, na počitku; partizanski pogreb zavezniških padalcev; miting na črnomeljskem trgu; utrpi iz življenja osvobodjene Bele krajine pozimi; reševanje ranjenec, starčkov, žen in otrok z letali; zavezniška letala mečejo material; gradnja mostu na Kolpi; vojaški manevri, kjer vidimo artilerijo, radio postaje itd.; scene iz osvobodjenega Trsta; pozdrav v Ajdovščini in končno — Ljubljana pozdravlja osvoboditelje.

Za novi dokument naših velikih in težkih dni komponira glasbo Filip Bernard.

Novo knjige

Kraigher Alojz; Kontrolor Skrobkar. Slovenski književni zavod v Ljubljani, 1950. Strani 408.

Daudet Alphonse; Jack I. knjiga. Prevodel dr. Ivan Črnogor. Sindikalna založba v Ljubljani 1950. Strani 224.

Okvirni program za idejnopolitično in vzgojno delo v množičnih organizacijah. Izdala GOZŠS Sindikalna založba v Ljubljani 1950.

Plehanov G. V.; Prispevki k zgodovini materializma. (Holtbach, Helvetus, Marx). Cankarjeva založba v Ljubljani 1950. Strani 216. Narodna država, štev. 9/10. leto IV. Mesecnik za vprašanja državne utrave, gospodarstva in kontrole. Beograd.

Jellé Stišar; Rdeča kapla. Lutkovni oder 4. Glasbene vlože napisal Rado Simoniti. »Mladinska knjiga« Ljubljana 1950. Str. 84.

Makedonska folklorna skupina pleše ob spremljavi bobna »Lesnoto oro«

Nad 84.000 ur prostovoljnega dela

Tradicionalna prireditve v proslavo 29. novembra

„TEK REPUBLIKE“ v Ljubljani

Obiljubna železnice, da bodo petletni plan izpolnili v štirih letih, je terjala od njih mnogo poštovanosti in strokovnega znanja. Niso pa izpolnili le planskih nalog, marveč so prispevali tudi lep delež v prostovoljnem delu.

Samo železniški kolektiv postaja Ljubljana je v štirih letih delal prostovoljno 84.336 ur ali 19.551 delovnih dni. Največ so žrtvovali za izgradnjo svojega sindikalnega doma, kjer so delali prostovoljno 11.715 ur. Pomagali so na proslavi V. kongresa, na zbirnem kampani, na stadionu železnice, na postaji, pri gradnji stanovanjskih barak, pri regulaciji Piste, na ekonomskih, rudniških itd. Na terenu so delali prostovoljno 17.74 ur.

Vse te številke zgornje dokazuje, da je poštovanost železnice...

ga kolektivna postaja Ljubljana v prostovoljnem delu v teh letih ogromna in zasluži vse priznanje. Ob tem moramo posebej omeniti vlakospremo osebe postaje, ki opravljajo najtežjo službo in večkrat nimajo niti potrebnega počitka, pa je kljub temu napravilo največ.

Prostovoljno delo železnice kolektivna je lep prispevek k prazniku Dneva republike in je primerno dopolnilo k izpolnjenemu petletnemu planu. J. K.

Izpolnili so letni plan

Novo mesto, 28. nov. Prvi v mestu in v okraju so pred letni petek izpolnili letni proizvodni plan čevljarji mestnega podjetja, ki delajo za kranjsko podjetje Obutev. 36 dni pred rokom so v celoti izvr-

šili vse obveze do Obuteve, finančni plan pa so do 24. novembra dosegli 96,8%, ker so jim med letom predpisali izdelavo drugačnih vrst čevljev kakor pa so bili planirani v začetku leta. Podjetje, ki se vsako leto potrudijo, da s tekmovanjem in rednim dnevnim preseganjem nalog počasti praznik republike s izpolnjenim planom, je leto proglasilo št. udarnikov med njimi jih je več, ki so si časni naslov pridelali še po pet in šestkrat.

Včeraj je izpolnilo svoj plan tudi mestno mizarstvo. Ker je bilo podjetje določeno za uslužnost dela in dela po naročilih, je tekmovalo za izpolnitev finančnega plana. Potrošnik mesta in okolice je ustregel mizarstvu, predvsem s izdelovanjem žarnic in dižavonj. Pri Brozičah se delavci podjetja nakosili in posušili 10.000 žg trave ploščice, s katero polnijo žarnice; izkazalo se je, da je trava celo boljša od materiala, ki se ga prej dobivali iz tovarne. Tako so si pomagali s domačim virom surovin in ustregli številnim naročilom, ki bi bili zaradi pomankanja domače trave brez šmice. Odkar je podjetje prevzel delavski svet, sta se delavnost in disciplina še povečali. Od prejšnjih 8 neproduktivnih mesev obdržali samo tri, ki delo prav tako v redu opravljajo. — K.

Danes se bodo najboljši slovenski in jugoslovanski tekači udeležili velike tradicionalne prireditve naših atletov, katero bodo proslavili Dan republike. Današnjega „Tek republike“, ki bo nekaj prejšnja leta po ljubljanskih ulicah, se bodo pri čim nižji udeležili poleg naših najboljših domačih tekmovalcev Kranjca, Mustarja, Peška, Bebarjeve, Blaževca in drugih tudi tekači Partizana Cerja, Segedin, Mihalič, Bašič, Cetina, itd. Dobro so znani uspehi naših rederjev in sicer Cerja na 5000 m in Segedin v teku na 3000 m čez ovire. Prav v tej disciplini smo dosegli v evropskem prvenstvu v atletiki najlepši uspeh s Segedinovim drugim

mestom. Mimoli je šele dober mesec od tega, ko je Cerja premagal v Beogradu odlično švedske atlete v teku na 5000 m in postal nov državni rekord z rezultatom 14:30,6. Nekoliko pozneje pa je Mihalič postavil nova državna rekorda v teku na 20 km in v teku na 1 uro. Leta 1948 je zmagal v teku republike Cerja Zdravko, lansko leto pa mu je odvzel prehodni pokal Franjo Mihalič. Tudi danes je ime zmagovalca težko napovedati, ker so poleg omenjenih tudi vsaki v formi tudi Bašič, Cetinji in v seveda domača favorita Kranjc in Mustarja. Borba med omenjenimi tekmovalci se bodo odvijale na 4500 m dolgi progi od starta pred Narodnim do-

mostom. Mimoli je šele dober mesec od tega, ko je Cerja premagal v Beogradu odlično švedske atlete v teku na 5000 m in postal nov državni rekord z rezultatom 14:30,6. Nekoliko pozneje pa je Mihalič postavil nova državna rekorda v teku na 20 km in v teku na 1 uro. Leta 1948 je zmagal v teku republike Cerja Zdravko, lansko leto pa mu je odvzel prehodni pokal Franjo Mihalič. Tudi danes je ime zmagovalca težko napovedati, ker so poleg omenjenih tudi vsaki v formi tudi Bašič, Cetinji in v seveda domača favorita Kranjc in Mustarja. Borba med omenjenimi tekmovalci se bodo odvijale na 4500 m dolgi progi od starta pred Narodnim do-

Kaj je z mostom pri Črnučah?

Črnuče, 28. nov. V drugi polovici junija je zgorel most, ki veže Črnuče z Ješico, Nadgorjem ter St. Jakob in Podgorico. Kako važna je ta prometna zveza se vidi že iz tega, da gre od tod vse promet v Ljubljano čez Črnuče. Takol ko je most zgorel, je KLO poskbel za zgraditve novega mostu. Stvar je prevzelo poverništvo za komunale zaveze pri OLO Ljubljana-okolica. Kljub neprestani uredenosti in posredovanju okrajnega ljudskega odbora so pričeli graditi šele meseca oktobra. Na betonske stebre starega mostu so postavili železne nosilce. KLO je bil trdno prepričan, da bo most že v novembu dograjen, ker mu je poverništvo za komunale zaveze pri OLO v Ljubljani zadržalo, da je ves potreben material pripravljen in bodo začeli most graditi, čim bodo postavljeni železni nosilci. Vendar ni bilo do danes še ničesar storjenega. Železni nosilci stavejajo na ostankih starega mostu. Mladina in telovadci prekušajo tu svojo gibčnost ter skafelo čez tra-

verze, od starejših vašačev in vašačank pa ne morejo zahtevati, da bi pomagali akrobatične vaje. Vse prve poteka zdaj po poljski poti po Brinjah. Od teže tovornih avtomobilov in od deževja, se je poljska pot spremenila v neprehodno barje. Ker avtomobili pogosto dobesedno običijo v blatu, so iznajdljivi soferji začeli voziti kar po travnikih in jih tako unižili. Na prihoze kmetov bo KLO prepovedal da vozila, medtem ko so poskušali po elektronski stalnaka dela sami člani terenskega odbora OF. Vsa dela so končana in dvanajco bodo lahko izročili njenemu namenu.

Dvoranica in nekdanji zanamarni veži steer res ni velika, saj je v njej prostora samo za 80 do 100 ljudi, zato pa je tem udobnejša in prijaznejša. Lina tudi odtekel in precej veliko garderobe.

Terenski odbor odseja razen za velika zborovanja ali kulturnoprosvetne prireditve v večjem merilu ne bo več odvisen od gostoljubnosti Vajenškega doma v Kersničovi ulici. Vse sestanke in prireditve bo lahko imel v lastnih prostorih, kar bo v nedvomno mnogo pripomoglo, da bo njegovo politično in kulturno delo plodno zahtevalo. J. Z.

Tako ne bo napredka

Nogometno moštvo »Gregorčič« na Jesenicah je v preteklih letih prejel največji uspeh. V nasprotnem primeru ne bomo doživeli, če ne bo jesejski nogomet po poti napredka, ker se ob teh porobih res nima sniska boriti.

J. K.

Tako ne bo napredka

Nogometno moštvo »Gregorčič« na Jesenicah je v preteklih letih prejel največji uspeh. V nasprotnem primeru ne bomo doživeli, če ne bo jesejski nogomet po poti napredka, ker se ob teh porobih res nima sniska boriti.

J. K.

Tako ne bo napredka

Nogometno moštvo »Gregorčič« na Jesenicah je v preteklih letih prejel največji uspeh. V nasprotnem primeru ne bomo doživeli, če ne bo jesejski nogomet po poti napredka, ker se ob teh porobih res nima sniska boriti.

J. K.

Odred igra danes doma

z Borcem, novim članom II. zvezne lige

V okviru tekmovanja za jugoslovanski nogometni pokal bomo danes lahko po daljšem presledku zopet pristavovali tekmi našega liraka. Odred, ki je v prvem kolu kljub temu, da je imel v moštvu pet rezerv, v vsakom rezultatu porazi Crveno zvezdo (Slavonski Brod), bo imel danes še resnejšega nasprotnika, in sicer Borca iz Banjaluke, ki je letos postal novi član II. zvezne lige. Najbolje bo, če se o tem prepričamo sami. Začetek tekme na Stadionu Tirsjevi cesti je ob 13.30 uri.

V Sloveniji bo danes še ena tekma za jugoslovanski nogometni pokal, in sicer v Murski Soboti, med domačimi Soboto in Tekstilcem iz Zagreba, jutri pa se bo Jeseniški Gregorčič srečal na domačih tleh s Tekstilcem iz Drevente. Omenjenim moštvom želimo da se z dobro igro plasirajo v nadaljnje tekmovanje za pokal maršala Tita.

Stara zanemarjena veža bo žarišče dela

Ljubljana, 28. nov. Da lahko dosežemo z marljivo celotno to je dokazal svetovni svetovna telesa, medtem ko so poskušali po elektronski stalnaka dela sami člani terenskega odbora OF. Vsa dela so končana in dvanajco bodo lahko izročili njenemu namenu.

Dvoranica in nekdanji zanamarni veži steer res ni velika, saj je v njej prostora samo za 80 do 100 ljudi, zato pa je tem udobnejša in prijaznejša. Lina tudi odtekel in precej veliko garderobe.

Terenski odbor odseja razen za velika zborovanja ali kulturnoprosvetne prireditve v večjem merilu ne bo več odvisen od gostoljubnosti Vajenškega doma v Kersničovi ulici. Vse sestanke in prireditve bo lahko imel v lastnih prostorih, kar bo v nedvomno mnogo pripomoglo, da bo njegovo politično in kulturno delo plodno zahtevalo. J. Z.

Stara zanemarjena veža bo žarišče dela

Ljubljana, 28. nov. Da lahko dosežemo z marljivo celotno to je dokazal svetovni svetovna telesa, medtem ko so poskušali po elektronski stalnaka dela sami člani terenskega odbora OF. Vsa dela so končana in dvanajco bodo lahko izročili njenemu namenu.

Dvoranica in nekdanji zanamarni veži steer res ni velika, saj je v njej prostora samo za 80 do 100 ljudi, zato pa je tem udobnejša in prijaznejša. Lina tudi odtekel in precej veliko garderobe.

Terenski odbor odseja razen za velika zborovanja ali kulturnoprosvetne prireditve v večjem merilu ne bo več odvisen od gostoljubnosti Vajenškega doma v Kersničovi ulici. Vse sestanke in prireditve bo lahko imel v lastnih prostorih, kar bo v nedvomno mnogo pripomoglo, da bo njegovo politično in kulturno delo plodno zahtevalo. J. Z.

PETLETNI PLAN IZPOLNEN

Železniška direkcija v St. Petru na Krasi je 22. t. m. izvršila petletni plan prevoza po obsezu. Dosegla je tudi petletni plan povprečne obravnave vozov ter številne druge uspehe. S tem so tudi primorski železničarji čez leto izpolnili svojo obljubo, ki so jo dali naši Partiji in tovarišu Titu, da bodo petletni transportni plan dosegli najkasneje do letošnjega Dneva republike. S.

S A H

MEDNARODNI TURNIR V AMSTERDAMU SE PETORICA NEPORAZENA

V prekinjenih partijah II. kola je Rosolimo zmagal nad Golombekom in Kramerjem, Gilgoriču brez nadaljevanja partije predal. Reshevsky — Piro in Guttmundson — Pilnik sta bili po 66. potegu ponovno prekinjeni.

II. kolo: Kramer — Golombek remi, D. Tartakower — Gilgorič remi, Stahlberg — Reshevsky remi, D. Trifunović — Van Scheltinga 1:0, Rosolimo — Najdorf remi, D. Euwe — Van den Berg 1:0, O'Kelly — Kottbauer 1:0, partije Pilnik — Szabados, Piro — Guttmundson in Foltys — Donnes s. bile prekinjene.

Stanje po II. kolu: Najdorf 9 in pol, Stahlberg 8 in pol, Reshevsky 8 (1), Gilgorič 8, D. Euwe 7 in pol, Rosolimo 7, O'Kelly 6 in pol, D. Trifunović in D. Tartakower po 6, Piro Pilnik, Guttmundson po 5 (2), Kottbauer 5, Van Scheltinga 4 in pol, Donner, Szabados 4 (1), Kramer, Golombek, Van den Berg po 4, Foltys 3 in pol (1).

Simultanko na 32 deskah je odigral v Slovenizgradu 19. t. m. mojstrski kandidat Ivan Kukovec. Po štiri in pol urnem igranju je se produkcija od velikem zanimanju gledalcev končala takole: Kukovec je 22 partij dobil, 3 remiziral in 7 izgubil.

Angleski športni tisk kritizira strokovnjake, ki so sestavljali angleško reprezentanco

London, 28. novembra. Domala ves nedeljski športni tisk graja angleške nogometne strokovnjake, ki so sodelovali pri sestavljanju angleške reprezentance. Izkrali pa še nadalje izražajo priznanje jugoslovanski reprezentanci. »Naš največji uspeh je bil v zraku, piše »Reynolds News«. »Jugoslovani so pokazali takšno izurjenost v igri, ki je bila nekako znaniša za nas. Naši igralci so začeli igro z večjim upanjem in zmago, medtem ko gostje imeli pred očmi samo žogo. Igro so tudi dobili. «People» govori o boljši izbiri nogometašev za sestavo angleškega moštva in piše, da se bodo voditelji britanske nogometne federacije težko opravljali glede sestave moštva po tekmi z Jugoslavijo.

Angleška reprezentanca bi morala premagati Jugoslavijo z rezultatom 5:0 piše »Sunday Express«, namesto tega pa bi skoraj izgubila igro.

TEKMOVANJE ZA SREDNJE-EVROPSKI POKAL

Innsbruck, 28. nov. Na konferenci pripravljene odbora za organizacijo srednjeevropskega nogometnega pokala, ki je bila v Innsbrucku, so sklenili, da se bo prihodnje leto najkasneje v juniju, začelo tekmovalje vsi ljubiteljski nogometni klubovi Avstrije, Italije, Jugoslavije in Nemčije. Prvo leto se tekmovalnja ne bodo udeležili švicarski klubi, računajo pa, da se bodo pozneje pridružili srednjeevropski pokalu.

Drugi sestanek pripravljene odbora bo 8. januarja 1951 v Italiji.

IRSKA : NORVESKA 2:2

Dublin, 27. nov. Mednarodna nogometna tekma med Norveško in Irsko reprezentanco, ki je bila večeraj se je končala neodločeno 2:2.

OBVESTILA

RAZSTAVA
o nastanku, razvoju in delu ljudskih odborov v FRLR v Ljubljani v Moderni galeriji bo odprta od 29. novembra do 17. decembra.

Da bo obisk razstave, ki prikazuje razvojno pot osnovnih organov ljudske oblasti na območju vse Jugoslavije, mogoče čim večjemu številu ljudi, je odprta dneвно od 8. do 20 ure. Udeleženci imajo za vstopno pošt. znesek 50% popusta za kar naj si na oddadni postaji nabavijo obrazec K-13 in ga dajo žigosati v razstavnih pisarni.

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM!
Okrajni festival OOF Celje-okolica, ki se vrši od 27. VIII. do 8. IX. 1950 v Zaluca, poziva vse upnike in dolžnike, da do 15. XII. t. i. prijavijo svoje terjatve oziroma obveznosti. Opozorjamo, da po 15. XII. ne bomo priznali nobenih računov več, za nevrnjen embalažo pa se bo uvedel znesek 10% popusta. — Okrajni festival OOF Celje-okolica.

POGODBE ZA SAMOTNO OPEKO
Sklepanje pogodb za samotno opeko SK 28-29 se bo vršilo med potrošniki in proizvajalcem v času od 1. do 31. decembra 1950 pri direkciji Celjskih opekarn v Celju, Spodnja Hudinja 24. Vsa potrošnika morajo pred sklepanjem pogodbe predložiti odobrenje Ministrstva za gradnjo, LRS o odobrbi količin in namenih izdelkov, točne specifikacije in načrte samotnih izdelkov, ker se bo na podlagi njih določeval faktor, ter potrdilo podjetja ali ustanove, da je dotičnik opravljen skleniti pogodbo. Brez teh podatkov se pogodbe ne bodo sklepale. Iz tehničnega ozirav se bodo sklepale pogodbe le za minimalna količina specialnih samotnih izdelkov.

Direkcija Celjskih opekarn v Celju.

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM!
Industrijska menza tovarne kos in sprov Lovrenc na Pohorju preide v likvidacijo. Pozivamo vse upnike in dolžnike, da prijavijo v roku 8 dni po objavi vse terjatve, oziroma poravnajo obveznosti. Po tem terminu ne bomo sprejemali nobenih terjatev za preteklo dobo, a proti dolžnikom bomo uvedli postopanje. — Pohorska tovarna kovanega orodja, Ruše.

PREVEDBA ŠOFERJEV V NAZIVE
Ministrstvo za lokalni promet LRS poziva vse komisije za prevedbo delavcev, ki prevajajo šoferje v nazive, da takoj javno pisмено ali telefonično na št. 43-01, interna 94:

1. število šoferjev, ki jih je treba prevesti v posameznih podjetjih;
2. število doslej že prevedenih šoferjev v posameznih podjetjih;
3. ovire, ki preprečujejo prevajanje.

Komisije morajo javljati gornje podatke vsakih 10 dni, dokler ne bodo izvršile prevedbe 100%.

Podjetja resora MLP (GDAD, GDAP, Cegrad) so izvezta od tega poziva, ker že pošiljajo poročila.

VESTI IZ MARIBORA
Dežurno lekarna v Mariboru: Sreda, 29. nov. VI. mestna lekarna, Glavni trg 20.

Cetrtek 30. nov. I. mestna lekarna, Partizanska cesta 1.

Petek, 1. dec. IV. mestna lekarna, Gorkova ulica 18.

»VPRAŠANJA NAŠIH DNI«

I. polletje 1950, vezana, so napredajo. Cena 140 din. Od prejšnjih letnikov imamo na razpolago že I. in II. polletje 1949. Vsako polletje je vezano v eno knjigo, ki stane 140 din.

»Vprašanja naših dni«, ki so nam jih prineseli v vezavo naročniki, še niso gotova.

UPRAVA »LJUDSKE PRAVICE«
Ljubljana, Kopitarjeva 2.

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM!

Okrajni komite LMS za okraj Dolnja Lendava, poziva vse upnike in dolžnike, da do zaključno 10. decembra 1950 prijavijo vse svoje obveznosti oziroma terjatve. Po navedenem datumu se terjatve ne bodo upoštevale.

PRESELEITEV
Mestni ljudski odbor glavnega mesta Ljubljana — Poverništvo za znanost in kulturo sporoča, da se je preselilo iz dosedanjih prostorov v Gosposki ulici 15 v nove prostore v Magistrat — Levi vhod, Mestni trg 37-II. Telefon: 21-15 in 41-21 do 41-26.

OBČNI ZBOR KLUBA ZA KONJSKI ŠPORT »PARTIZAN«

Klub za konjski šport »Partizan« bo imel v četrti 30. novembra ob 19. uri redni in izredni zbor v sindikalni dvorani pri območju Ljubljana na Masarykovi cesti. — Društvo vabi vse članke in prijatelje kluba.

KONCERTI

150-letnica rojstva pesnika Franceta Prešerna bomo proslavili tudi na koncertu Slovenske filharmonije, ki bo v soboto, 2. decembra ob 20.15 v uniojski dvorani. Solisti (Franč, Smerokli, Neradič) ter zbor in orkester Slovenske filharmonije, skupno 175 izvajalčih pod vodstvom dirigenta Hubada, bo izvajalo Skerjancovo kantato Sonetni venec. Vstopnice v Knjižarni muzikalij.

DRAMA
Sreda, 29. nov. ob 20: Cankar: »Pohujšanje v dolini šestflorjanski«. Premiera. Slavnostna predstava ob obletnici ustanovitve nove Jugoslavije.

Cetrtek, 30. nov. ob 20: Cankar: »Pohujšanje v dolini šestflorjanski«. I. repriza.

OPERA
Sreda, 29. nov. ob 20: Hristič: »Ohrid-ska legenda«. Zaključna predstava ob obletnici našega 50. Vid v poštastetev obletnice ustanovitve nove Jugoslavije.

Cetrtek, 30. nov. ob 20: Mascagni: »Cavalleria rusticana«. — Leoncavallo: »Gluhača«. II. repriza.

Petek, 1. decembra ob 20: Massenet: »Don Kihot«. Abonma Red C.

VESELI TEATER 90 IZ LJUBLJANE GOSTUJE
V Mostah (bivši kino Moste). Cetrtek 30. novembra dve predstavi: ob 18. in 20. Predprodaja vstopni listovoleadnem društvu od danes dalje od 17. do 20. ure, na dan predstave pri gledališki blagajni od 10. do 12. in od 17. ure dalje.

SKUD DOMALE
Sreda, 29. nov. ob 16: Slavnostna predstava v proslavo Dneva republike: »Rokovnjači« (deseti).

Današnji številki emo priljubljeni

poštne položnice. Prosimo naročnike, ki nimajo plačane naročnine vnaprej, da se jih poslužijo ter čim prej nakažejo naročnino, da si s tem zagotovijo nemoteno prejemanje lista.

Uprava »Ljudske pravice«

DNEVNE VESTI

Študenti vseh visokih šol in akademij v Ljubljani! Skupna proslava Dneva republike bo v sredo 29. t. m. ob 11. uri v veliki filharmonijski dvorani. Udeležite se je polnoštevilno. — Pripravljalni odbor.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Univerza, Tehniška visoka šola, Medicinska visoka šola, Agromomska in gozdarska fakulteta, Teološka fakulteta, Akademija za glasbo, Akademija za igralsko umetnost, Akademija za upodabljajočo umetnost, njih sindikalne podružnice in študenti vseh visokih šol ter akademij bodo imeli skupno proslavo Dneva republike v sredo 29. t. m. ob 11. uri v veliki filharmonijski dvorani. Slavnostni govor bo imel predorator Tehniške visoke šole redni univ. profesor tov. ing. Henrik Čopič. Umetniški program bodo izvajali študenti Akademije za glasbo in igralsko umetnost ter drugi priznani umetniki in študenti študijski pavski zbor. Vabljeni vsi predavatelji, uslužbenici in študenti vseh visokih šol in akademij.

Medicinal — absolutnej! I. krožek bo imel sestanek v četrtak 7. decembra ob 19. uri; II. krožek v sredo 6. decembra ob 19.30, III. krožek (lanski abs.) pa v petek 1. decembra ob 14. uri v knjižnici. Ker bo to naš edini mizaen stik, kjer se bodo dejala tudi obvestila, naj bo udeležba polnoštevilna! — Sekretariat absolutnov.

Upokojenec podružnice rajona IV. — Vle na prevzemalec naročnin krompir še danes, v sredo, na Tržaški cesti 16 (Podobnik).

Obveščamo, da je zmski bazen v Centralnem ljudskem kopališču odprt vsak petek in soboto od 13. do 18. ure. — Plavalna zveza Slovenije.

Mestni odbor Ljudske tehnike zaradi tehničnih ovir preklicuje razpis motornih dirk na Ljubljanski grad, ki je bil objavljen 27. XI. 1950 v dnevnem časopisu.

Mestni odbor Ljudske tehnike Ljubljana se je preselil iz dosedanjih prostorov Tavčarjeva 15, na Glavni odbor Ljudske tehnike Celovška c. 23 (Cekli-nov grad), v prostore Radioamaterske zveze Slovenije, telefon 36-37, vsako prtiličje, levo.

KINO

LJUBLJANA: UNION: Premiera jugoslovanskega filma »Rdeči cvetci, srebrni film« (so bo kdaj pomlad). I. Predstava ob 15, 17, 19 in 21.

MOSKVA: Ameriški film: »Zmajev seme«. I. del. Hrvaški pregled 9. — Predstave ob 15, 17, 19 in 21.

SLOGA: Ameriški film: »Zmajev seme«. II. del. Hrvaški pregled 8. — Predstave ob 15, 17, 19 in 21.

TRIGLAV: Sovj. film: »Povest o prvem slovenskem filmu, novosti 33. Predstava ob 15, 18 in 20.

SISKA: Ameriški film »Tarzan v New Yorku, kratki film: »Ustavljajcem petletke«. — Predstave ob 16, 18, in 20, v sredo in četrtak.

LITOSTROJ: Jugoslav. film: »Zvlatije je naš, obzornik 33. Predstava ob 20.

MARIBOR: PARTIZAN: Amer. film: »Zmajev seme«. II. del, tednik.

UDARNIK: Ameriški film: »Zmajev seme«. I. del, tednik.

CELJE METROPOL: jugoslav. film »Čarobni med«. — Godokel v Baš. DOM am. film »Noro srce«. Kratki film Naši pionirji.

KRANJ STORŽIČ: angl. film »Pot do plemstva, film. novosti 22.

RADOVLJICA: amer. film »Kako zelena je bila moja dolina, tednik.

JESENICE: jugoslav. film »Jezero«, Mesenič JA 14.

KAMNICA: amer. barvni film »Nepoznana pesem, Filmske novosti 16.

DOMŽALE: sovj. film »Sedmero hrabi-hor, obzornik 40.

VEVČE: am. film »Tarzanov zaklad, kratki film Pituj zgodovinsko mesto.

BLED: am. film »Sirenas, Znanost in tehnika 2.

KOČEVJE: sovj. film »Pot do slave, obzornik 39.

SOSTANJ: angl. film »Karnivals, Bos. mesenič 23.

ROG. SLATINA: češki film »Pardubičke gospe, film. nov. 11.

PTUJ: jugoslav. film »Čarobni med, Maked. mesenič 18.

SEZANA: franc. film »Človek slovskega filma, novosti 27.

VREHNKA: jugoslav. film »Na svoji zemlji, film. novosti 17.

OBVESTILO IN POZIV

Dne 1. XI. 1950 je »Narodna knjiga« knjizarsko podjetje NR Hrvaški, nastavila poslovanje in stopila v likvidacijo.

Krati je prenehalo poslovno polno-moštvo tudi voditeljem prodajal na ozemlju LR Hrvaške, ki so dotlej delovali kot predstavniki podjetja »Narodna knjiga«.

Pozivamo vse dolžnike in upnike, da svoje terjatve in dolgove prijavijo oziroma poravnajo do 15. XII. 1950.

Naknadno prejetih terjatev ne bomo obravnavali, a od dolžnikov bomo izterjali dolgeve po sodni poti.

Likvidacijski odbor.

RADIO

Sporod za sredo, dne 29. nov. 1950
Poročila ob 8. 12.30, 15., 19.30 23. in 23.55.

7. Budnica — 8.20 Od 29. nov. 1949 do 29. novembra 1950 — II. Koncert orkestra Radio Ljubljana pod vodstvom Javorja Glapiča in komornega zbora Radia Ljubljana pod vodstvom Milka Skoberne — 12.40 Jugoslovanska zabavna glasba — 13. Pozdravi borcem za svobodo in socializem — 15.10 Maribor za 29. november (prejeto iz Maribora) — 16. Oddaja za zamejstvo 17. Nanovič: Čarobni med. — 18. Domača zabava in ljubko glasba — 19. Igra mal ansambel radi Ljubljana pod vodstvom Pina Muserja — 19.45 Zabavna glasba in objave — 20. Vavja Ocvirk: Partizanska patrolja — 20.45 Plesni spored partizanskih pesmic in zgodbic — 22.15 Kaj bo jutri na sporedu — 22.30 Lahač nočni spored — 24. Glasbena medigra 24.15 Oddaja v italijanski — 24.45 Zaključni oddaja.

Dnevni spored za četrtak, 30. nov.: Poročila ob 8. 12.30, 15., 19.30 23.55.

7. Lahač jutranji spored — 8.15 Iz oper in opernih baletov — 9. Repor-taža s proslav 29. novembra — 9.15 Simfonični koncert — 10. Sodobna slovska pesem — 11. Zeleni ste — poslušaj! — 12.40 Zabavna glasba in objave — 13. Jugoslovanski letalski pionirji — 13.20 Slovenski baletov — 14. Komorna ura — Rubinstein: Sonata za violino in klavir — izvajata Ali Dermalj in Marjan Lipovšek — 14.30 Kulturni pregled — 14.40 Iz filmov in operet — 15.10 Igrajo naši plesni orkestri — 15.30 Glasbeno-literarno popoldne — 18. Od predkislke do danes (ciklus samospovov) — sodelujeta soprostanica Zlata Gungjenc in pianist Pavel Sivrič — 18.20 Pogovor s pianisti — 18.40 Virtuzozna skladnja za violino — 19. Plesna glasba — 19.45 Zabavna glasba in objave — 20. Pietro Mascagni: Cavalleria rusticana, opera in omen dejanju; Ruggiero Leoncavallo: Pagliacci, opera v dveh dejanjih (prejeto iz ljubljanskega opernega gledališča) — 23. Pester glasbeni spored — 24. Glasbeno medigra — 24.15 Oddaja v italijanski — 24.45 Konec oddaje.

GLEDALIŠČE

DRAMA
Sreda, 29. nov. ob 20: Cankar: »Pohujšanje v dolini šestflorjanski«. Premiera. Slavnostna predstava ob obletnici ustanovitve nove Jugoslavije.

Cetrtek, 30. nov. ob 20: Cankar: »Pohujšanje v dolini šestflorjanski«. I. repriza.

OPERA
Sreda, 29. nov. ob 20: Hristič: »Ohrid-ska legenda«. Zaključna predstava ob obletnici našega 50. Vid v poštastetev obletnice ustanovitve nove Jugoslavije.

Cetrtek, 30. nov. ob 20: Mascagni: »Cavalleria rusticana«. — Leoncavallo: »Gluhača«. II. repriza.

Petek, 1. decembra ob 20: Massenet: »Don Kihot«. Abonma Red C.

VESELI TEATER 90 IZ LJUBLJANE GOSTUJE
V Mostah (bivši kino Moste). Cetrtek 30. novembra dve predstavi: ob 18. in 20. Predprodaja vstopni listovoleadnem društvu od danes dalje od 17. do 20. ure, na dan predstave pri gledališki blagajni od 10. do 12. in od 17. ure dalje.

SKUD DOMALE
Sreda, 29. nov. ob 16: Slavnostna predstava v proslavo Dneva republike: »Rokovnjači« (deseti).

OGLASI

KUPIMO ali zamenjamo za razne artodele pomožni menjalnik, rabljen ali nov, za tovorni avto Studebaker. Ker. Avtoobrat Mestna klavnic Ljubljana.

OSEBE, ki so bile navzoče pri kole-sarskem karambolu z avtomobilom na Gosposvetki cesti 25. IX. 1950 ob 10.45 popoldne, prosim, da se javijo na naslov: Pogacar Albin, Igralska 6, v zavodi rešnišnih izjav avtoobratnega karambola.

TRG. PODEBTJE NAR. MAGACIN v Ljubljani, kupuje v svojem visokem skladišču v Ljubljani, Celovška c. 25 vsako količino steklene in plastične velikosti: 3 del in 8 del 3 komad in 7 del po 10 din za vsake pri oddaji določene količine st